

HÖGSKOLAN
DALARNA

Examensarbete

Avancerad nivå

Film som kommunikation

En studie av gymnasieungdomars filmarbete

Film as communication

A study of youth film work

Författare: Jenny Karlsson
Handledare: Susanne Rosén
Examinator: Peter Reinholdsson
Termin: Höstterminen 2011
Program: Lärarprogrammet
Ämne/huvudområde: Pedagogiskt arbete
Poäng: 15 hp

Högskolan Dalarna
791 88 Falun
Sweden
Tel 023-77 80 00

Sammanfattning

Ingången till det här arbetet var en diskussion jag och min handledare hade under min lärarpraktik. Diskussionen rörde lämpligheten i att låta gymnasieungdomar göra filmer med sexuellt innehåll. Film ger unga människor möjlighet att bearbeta sina känslor och uttrycka sina åsikter. Om filmen sen hamnar på internet, vilket den med stor sannolikhet kommer göra, och sprids till okända människor kanske det inte längre är så positivt. Syftet med den här undersökningen är därför att belysa olika aspekter på socialisering och etik som är viktiga att ha i åtanke när unga i skolan gör film. Detta för att undvika att de blir utsatta för kränkningar och olämplig påverkan, men också för att lyfta fram fördelar som finns med att göra film i skolan. Undersökningen är inspirerad av hermeneutiskt tolkande och bygger på kvalitativa intervjuer. Informanterna är fyra gymnasieelever vid två olika skolor i en kommun i Sverige.

Resultatet av undersökningen visar att det är viktigt för informanterna att filmerna är producerade på ett estetiskt bra sätt så att den tilltalar publiken. Två av informanterna vänder sig till en speciell publik och arbetar särskilt med att publiken ska förstå det som berättas. Studien visar att ju mer medveten en filmskapare är om publiken desto mer medvetet använder denne film som kommunikationsmedel. Att få positiva kommentarer från publiken är viktigt, men det är mest vänner till filmmakarna som faktiskt kommenterar. Att få negativa kommentarer anses vara en av nackdelarna med att lägga material på internet. Dock har ingen av informanterna i studien fått negativa kommentarer på det som lagts ut. Informanternas åsikter om vad de anser är olämpligt att lägga ut på internet eller att göra film om rör sex och kränkningar, men även våld. Forskning visar att material kan, på grund av eller tack vare att andra människor tycker att det är intressant, få stor spridning. Av den anledningen är det viktigt för lärare att föra samtal med elever i skolan om deras inställningar och åsikter i olika frågor. Vuxna måste blanda sig i de ungas värld och samtidigt vara öppna för deras åsikter. Då kan de ungas värdegrund byggas upp och ge dem ett säkert verktyg som hjälper dem att undvika olämplig påverkan.

Sökord: film, skola, socialisation, språk, kommunikation, internet

Abstract

The starting point for this work was a discussion between my supervisor and myself during my teaching training. The discussion concerned the appropriateness of allowing students make films with sexual content. Film gives young people the opportunity to express their feelings and broaden their views. If the film then disseminates to unknown people via internet, which it most likely will do, maybe it is no longer so positive. The aim of this study is to shed light on various aspects of identity and ethics that are important to keep in mind when young people in school make films. These aspects are to avoid making young people vulnerable to abuse and improper influence. One aim is also to highlight the advantages of making films in school. The study is inspired by hermeneutic interpretive and based on qualitative interviews. The informants are four students at the age of 18-19 at two different schools in one municipality in Sweden.

The results of the study show that it is important for the informants that the films are produced in an aesthetically good way so that it appeals to the audience. Two of the informants have a specific audience and make more conscious choices, so that the audience will understand what is said. The study shows that the more a filmmaker considers the audience, the more consciously he or she uses film as communication. To get positive feedback is important, but it is mostly friends of the filmmakers that actually comment. To get negative comments is regarded as a disadvantage when placing material on the internet. However, none of the informants in the study have received negative comments on what has been posted. The opinions about what the informants believe is inappropriate to post on internet or to make films about regards sexuality and violations. Earlier studies show that material can, because it is interesting to other people, become widespread. For this reason it is important for teachers to have conversations with students about their preferences and opinions on various issues. Adults need to interfere in the young people's world, while being open to their opinions. Then the young people's value system will be built up and give them a safe tool that helps them to avoid improper influence.

Keywords: film, school, socialization, language, communication, internet

Innehåll

Inledning.....	4
Syfte och frågeställningar.....	5
Syfte.....	5
Frågeställningar.....	5
Filmprojekt med verkliga följder.....	6
Tidigare forskning.....	7
Multimodalitet och ämnesintegration.....	7
Socialisation.....	8
Etik i skolan.....	10
Publiken.....	12
Sammanfattning.....	13
Metod.....	13
Hermeneutik.....	14
Datainsamlingsmetod.....	14
Förförståelse.....	16
Urval.....	17
Genomförande.....	17
Reliabilitet och validitet.....	18
Forskningsetik.....	19
Bearbetning av material.....	19
Resultat.....	20
Resultatpresentation.....	20
Filmskapande i gymnasieskolan.....	21
Bra och dåliga filmer.....	21
Olämpligt material i övningsfilmer och på internet.....	22
Publiken.....	22
Resultatanalys.....	23
Sammanfattning av resultatet.....	23
Analys.....	24
Diskussion.....	27
Förslag på vidare forskning.....	32
Slutsatser.....	32
Litteraturlista.....	34
Tryckta källor.....	34
Elektroniska källor.....	35
Bilagor.....	36
Bilaga 1.....	37
Information om undersökning av filmskapande bland unga.....	37
Bilaga 2.....	38
Frågeunderlag undersökning elevfilmer.....	38

Inledning

Tänk dig att du kryper upp i soffan och förlorar dig i en riktigt bra film. Skådespelarna är vackra och heroiska, ibland lite våldsamma. Någon gång är de kärleksfullt passionerade och ibland visar de upp sina vältrimmade kroppar. Vissa råkar illa ut i slagsmål eller på grund av droger. Vi vill vara som de är, eller så förstår vi att det är så där vi inte vill vara. Vi vet förstås att det är en låtsasvärld de lever i, men ändå påverkar de oss. Vi vill ha liknande kläder och frisyrer, kanske likadana bilar eller möbler. Vi kanske vill ha det glamorösa liv som många av, i alla fall de amerikanska, skådespelarna och filmskaparna lever. Självklart gäller detta även våra barn och ungdomar. De tittar på tv och film och vill också ha det som personerna på skärmen har. De vill göra det som skådespelarna gör. Nu är det inte längre bara skådespelare som visar sig på skärmarna. Vanliga människor har fått stort utrymme i tv de senaste åren. Olika dokusåpor, lek- och tävlingsprogram, musikprogram och gör-om-mig-program där vanliga Svenssons deltar på olika sätt har blivit populära. Vanliga människor berättar öppen hjärtigt inför hundratusentals tittare om till exempel sina ätstörningar, kroppsfixeringar eller dåliga ekonomi. Andra tar chansen att visa sina bästa sidor på olika sätt. Gemensamt för alla är att de blir bedömda av antingen en programledare, en jury eller av oss andra miljoner människor som tittar.

Tillgängligheten är enorm både när det gäller utbud av program att se, men även när det gäller teknik. Det är inte särskilt svårt att själv göra en film. Många människor idag har tillgång till någon sorts filmkamera av enklare slag i till exempel mobiltelefonen. Ett enkelt filmredigeringsprogram är ofta standardutrustning i nyare datorer. Jag tror att detta är bidragande anledningar till att många unga inte är rädda för att använda sig av teknik. Helena Danielsson pekar på detta i sina studier som jag kommer att presentera närmare i mitt arbete. Det finns dessutom massor av internetsidor som tar emot korta filmsnuttar som sedan sprids över jordklotet.

Syns du inte så finns du inte är ett välanvänt uttryck som troligtvis är mer aktuellt idag än någonsin förut. Men det räcker inte med att synas. Man måste göra något speciellt för att sticka ut i den enorma massan av människor som visas upp överallt. Ungdomar kommer självklart att se många av dessa amatörfilmer. Även mer professionella programkoncept kommer att inspirera. Ungdomarna tar med sig förebilderna till skolan och återskapar dem där på sitt eget sätt. När det väl är gjort är det inget konstigt med att lägga ut filmen på nätet så att vem som helst kan se. Att inte lägga ut sina filmer till allmän beskådan är mer konstigt. I den svenska skolan finns det speciella gymnasieprogram som utbildar ungdomar i medieproduktion av olika slag. Det finns därför många möjligheter att skapa produktioner av god teknisk kvalitet som enkelt kan spridas runt om i världen. Men vad gör det med dem som medverkar i filmen, och hur tas det emot av publiken som ser sina kompisar, barn eller bekanta? Det som läggs ut på internet försvinner aldrig. Att det finns lättillgänglig information om människor på internet är kanske inte bara av godo. Informationen har kanske lagts ut av andra trots att någon medverkande av olika anledningar inte ville det. Samtidigt är filmskapande en fantastisk multimodal lärprocess som ger tillgång till många olika uttrycksätt i en och samma produkt. En film är en form av dokumentation och för att få videofilma i skolan måste särskilda etiska regler följas. Innehållet i filmerna som skapas i en undervisningssituation visar kanske olagliga handlingar även om de är fiktiva. Filmen i sig kanske ger upphov till misstanke om brott. Ska skolan bidra till en problematik som kan få negativ påverkan på unga människors liv för lång tid framåt?

Ingången till det här ämnet var ett samtal med min handledare under den verksamhetsförlagda delen av min utbildning till lärare. En av grupperna i medieprogrammets år två hade gjort en film där två kvinnliga elever spelade i en scen iklädda bh, shorts och högklackade skor. Min handledare frågade mig om min syn på lämpligheten i det hela. Vi diskuterade för och nackdelar och handledaren berättade att det är väldigt vanligt att elever gör filmer som har någon sorts sexuell anspelning. Vi resonerade kring hur vi som skolpersonal ska hantera detta. Samtidigt som det kan vara kränkande, kanske det är något som eleverna känner att de behöver undersöka, uttrycka och diskutera. Kanske är det så att inget annat ämne än filmproduktion avdramatiserar det hela och tillåter eleverna att göra det. Nu är det inte bara halvnakna scener som kan vålla problem. Det finns många andra ämnen som även de innebär etiska dilemman för både lärare och elever. Elza Dunkels har i sin doktorsavhandling *Bridging the Distance - Children's Strategies on the Internet*¹ intervjuat 104 barn i skolår 6 om deras internetvanor och inställning till internet. Min studie tangerar Dunkels studie. Jag har märkt att många av de elever jag mött i skolan gärna visar upp sig och sina olika reaktioner på internet. Av den anledningen vill jag ta reda på vilka olika aspekter som jag som blivande lärare behöver tänka på när det gäller ungas filmskapande. Den teknologiska utvecklingen har gått snabbt framåt. Jag märkte att jag som ändå fortfarande är relativt ung inte kände till vissa av de saker som ungdomarna i min undersökning berättade. Lärare behöver ta till sig ungdomars värld för att förstå vilka faror, men även vilka otroliga möjligheter som finns när det gäller kommunikation genom olika uttrycks sätt på det världsomspännande kontaktnätet som internet faktiskt är. Jag tror att film som uttrycksmedel kommer att bli ett vanligt verktyg i undervisningen framöver. Inte bara i medieinriktade program på gymnasiet, utan även i andra ämnen i alla skolans stadier. Därför vänder sig den här uppsatsen till alla i skolan som på ett eller annat sätt kommer i kontakt med unga filmskapare.

Syfte och frågeställningar

Syfte

Syftet med min undersökning är att belysa olika aspekter på socialisering och etik som är viktiga att ha i åtanke när elever i skolan gör film. Detta för att undvika att de blir utsatta för kränkningar och olämplig påverkan, men också för att lyfta fram fördelar som finns med att göra film i skolan.

Frågeställningar

- Vilken roll spelar den visade produkten för ungas socialiseringsprocess?
- Hur kan man se på skolans roll avseende etiska aspekter på det elever gör framför kameran?

---

¹ Dunkels, E. *Bridging the Distance - Children's Strategies on the Internet*. Doktorsavhandling, Umeå Universitet. Umeå: Print & Media Umeå Universitet, 2007.

Problematiska filmprojekt

Bakgrunden till studien ligger i ett samhällsfenomen. Flera uppmärksammade fall har tagit plats i medierapporteringen på grund av de etiska diskussioner som dessa fört med sig. Det intressanta är att det är inom skilda yrkesområden som dessa fall uppkommit. Günter Wallraff är en känd tysk journalist. Jag var på ett seminarium i våras där Wallraff bjudits in för att prata om sitt arbete.² Under seminariet visades filmer där Wallraff förklätt sig och besökt olika miljöer för att visa hur verkligheten kan se ut. Att *wallraffa*, kallas det här sättet att göra reportage, namngivet efter Wallraff. Det är en numera välkänd metod för att göra avslöjande journalistiska reportage av olika slag. På ett liknande sätt ville Anna Odell visa på oegentligheter inom den svenska psykvården. Odell studerade vid Konstfack i Stockholm. Hennes examensarbete syftade till att lyfta frågor kring psykiatrisk tvångsvård. Som en del i konstverket spelade Odell psykiskt sjuk, med syfte att få allmänheten att ringa polisen. Tanken var att polisen skulle omhänderta Odell och föra henne till psykakuten på S:t Görans sjukhus medan alltihop filmades. Det hela gick enligt planerna. Problemet var bara att de anställda på S:t Görans kände sig lurade och Odell polisanmälades och åtalades.³ Ett annat verk, som också skapades av en student vid Konstfack, är *Territorial pissing*. Konstnärstudenten heter Magnus Gustafsson och verket består av en film.⁴ Inget konstigt med det. Det problematiska är innehållet i filmen som visar en man som förstör och klottrar ner en tunnelbanevagn.⁵ De båda konstverken blev orsak till en debatt som ledde till att Konstfack tog fram etiska regler för att undvika att studentarbeten med kriminella handlingar produceras under skolans namn.⁶ Oavsett om skolan står bakom en students verk eller inte, så visar de båda fallen att det i slutänden är personen som skapat verket som får stå för konsekvenserna. För en ung människa kan det, som kanske från början är en skojgrej, få oanade proportioner. Även om det ”bara” handlar om konst, så står det klart att följderna kan bli enorma. Det kan bli en genomslagskraft eller efterdyning av ett konstverk som ingen hade kunnat föreställa sig.

---

² Wallraff, G. Journalist. Seminarium, 20110513, Teknikdalen Borlänge

³ Öjemar, F. & Bergbom, K. ”Odell dämnd till dagsböter”. DN. 2009-08-31. <http://www.dn.se/sthlm/odell-domd-till-dagsboter> (Hämtad 2011-12-19)

Madestrand, B. ”Anna Odell unknown woman”. DN. 2009-12-05. <http://www.dn.se/kultur-noje/konstrecensioner/anna-odell-unknown-woman-2009-349701>(Hämtad 2011-12-19)

DN. ”Bakgrund till åtalet mot Anna Odell”. DN. 2009-08-24. <http://www.dn.se/kultur-noje/konst-form/bakgrund-till-atalet-mot-anna-odell> (Hämtad 2011-12-19)

⁴ Frey, A. ”NUG alias Magnus Gustafsson”. DN. 2009-06-24. <http://www.dn.se/kultur-noje/konst-form/nug-alias-magnus-gustafsson> (Hämtad 2011-12-19)

⁵ Curman, S. & Flores, J. ”SL anmäler klottrande konstlev”. DN. 2009-02-18. <http://www.dn.se/kultur-noje/konst-form/sl-anmaler-klottrande-konstlev> (Hämtad 2011-12-19)

⁶ Thorén, C. ”Konstfacks rektor bjuds in”. DN. 2009-02-19. <http://www.dn.se/kultur-noje/konst-form/konstfacks-rektor-bjuds-in> (Hämtad 2011-12-19)

Svantesson, E. ”Nya riktlinjer stoppar sådant här”. DN. 2009-02-15. <http://www.dn.se/kultur-noje/nya-riktlinjer-stoppar-sadant-har-den> (Hämtad 2011-12-19)

Tidigare forskning

I detta kapitel kommer tidigare forskning som rör ungdomar och deras filmskapande presenteras. Filmskapande har många delar, både tekniskt och när det gäller möjligheter att uttrycka sig. Medier av olika slag bidrar till människors socialisering och förståelse för sig själva och sin värld. Skolans roll är mycket att bidra till unga människors kunskap om hur man lever i och påverkar det moderna samhället. Medier har en stor möjlighet att påverka samhället och människorna som lever där. De unga i sin tur har möjlighet att påverka medierna och samhället om de bara vet hur de ska göra.

Multimodalitet och ämnesintegration

En film kommunicerar med tittarna, precis som en text eller ett samtal är former för kommunikation. I en film kommer information genom tal, bild, ljud och så vidare. Ett samtal är inte bara prat, det är även kroppsspråk och gester. Multimodalitet innebär att berätta en sak med olika uttryckssätt. Men det innebär också att de olika uttryckssätten kan säga olika saker, alltså säga emot varandra.⁷ Filmskapande är en multimodal process. Många olika uttryckssätt vävs samman i ett medium. Bilder, bildövergångar, både talade och skrivna texter, ljud och musik är exempel på uttryck som bildar en filmisk helhet. Varje uttryck måste väljas ut av filmskaparen så att det berättar det som ska sägas.⁸ Fredrik Lindstrands studie *Att göra skillnad* visar att alla val som eleverna utsätts för bidrar till att stärka deras reflektiva förmåga. Detta i sin tur leder eleverna vidare i arbetet och fram till fler utvecklande val.⁹ Björn Nilsson skriver att just reflektion är en förutsättning för medvetenhet. Att tänka sig hur något ska bli och sedan prova tanken i verkliga livet leder fram till medvetenhet.¹⁰ Lärarna och eleverna i Helena Danielssons studie ger den samlade bilden att arbetet med film ger dem kunskap som sträcker sig över flera olika arbetsområden.¹¹ Men en film kan även i sig själv sträcka sig över olika områden. En av ungdomarna i David Buckingham och Issy Harveys studie hade för avsikt att göra en film enbart för sin egen skull. Den skulle inte kommunicera med andra, utan fungera som ett terapeutiskt redskap för filmskaparen själv. När filmskaparen kom till redigeringen hade hon bearbetat klart det hon behövde och syftet blev att istället skapa något som skulle fastna i människors medvetande.¹² Även en av filmerna i Lisa Öhman-Gullbergs studie av två flickors filmskapande synliggör filmskapandets olika processer. Filmen möjliggör för flickorna att kommunicera sina tankar kring tonårsgravitet med andra människor. Samtidigt hjälper arbetet dem att

---

⁷ Öhman-Gullberg, L. *Laddade bilder. Representation och meningsskapande i unga tjejers filmberättande*.

Doktorsavhandling, Stockholms Universitet. Stockholm: Stockholms Universitet, 2008, 38.

Selander, S. & Rostvall, A-L. "Design och meningsskapande - en inledning". I *Design för lärande*. A-L. Rostvall, & S. Selander, 13-27. Stockholm: Norstedts Akademiska Förlag, 2008, 13-14.

⁸ Lindstrand, F. *Att göra skillnad: representation, identitet och lärande i ungdomars arbete och berättande med film*.

Doktorsavhandling, Lärarhögskolan i Stockholm. Stockholm: Stockholms universitet. 2006, 93 och 111.

⁹ Lindstrand, 2006, 222.

¹⁰ Nilsson, B. *Människans ansikten*. Lund: Studentlitteratur, 1988, 16-17.

¹¹ Danielsson, H. *Video som språk & kommunikation*. Licentiatuppsats, Stockholms Universitet. Stockholm: Pedagogiska institutionen, Stockholms Universitet, 1998, 61.

¹² Buckingham, D. & Harvey, I. "Imagining the audience: language, creativity and communication in youth media production". I *Journal of Educational Media*, Vol. 26, No. 3 (2001): 173-184, 180.

bearbeta de tankar de har på ett terapeutiskt sätt.¹³ Som nämnts i inledningen verkar filmskapande kunna möta ungdomars uppenbara behov av att bearbeta och diskutera saker de grubblar över.

Olof Franck skriver om debatten kring sexualitet och pornografi och han menar att det finns två motstående åsikter. En av sidorna hävdar att merparten av den sexualitet som gestaltas genom bland annat film och media är pornografisk och därför måste förbjudas. Frank hävdar att detta är ett väldigt enkelspårigt sätt att se på sexualiteten. Han menar att den sexualitet som skildras på ett mindre provocerande sätt också riskerar att försvinna med den här synen. Istället behövs bilder som visar en mer nyanserad sida av sexualiteten, eftersom Franck menar att det finns en fara i att aldrig samtala kring sexualitet. Att bara föra fram moralpredikningar visar varken de goda sidorna, eller ifrågasätter kränkningar. För att visa goda sidor av sexualitet lyfter Franck fram bland annat filmer som ett sätt att naturligt ta sig an ämnet med elever i skolan.¹⁴ Gunnel Colnerud menar att det är viktigt för elevernas moraliska utveckling och förståelse för sig själv och andra att föra moraliska samtal, inte bara om sexualitet utan även andra ämnen. Ibland uppstår situationer där ämnet för samtalet riskerar att haverera hela tanken bakom samtalet. Det svåra arbetet är då för läraren att sätta en gräns för hur mycket som ska tillåtas. Ska det vara tillåtet för eleverna att uttrycka odemokratiska åsikter, eller andra kränkande tankar. Hur mycket plats ska de åsikterna få utan att stå oemotsagda i samtalet. Kanske bidrar det tillåtande klimatet till att de andra eleverna känner sig hotade och inte vågar föra fram sina mer demokratiska tankar. De kanske inte ens orkar bry sig om att föra fram sina synpunkter.¹⁵ Franck lyfter också fram vikten av ett samtal där olika sidor får komma till tals och där man även diskuterar konsekvenserna av de olika sidorna.¹⁶ Dunkels hävdar att bästa sättet att undvika faror på internet är att prata med ungdomarna. Största faran är när de vuxna inte lägger sig i alls. Vuxna behöver prata med ungdomar om deras syn på nackdelarna med internet. Vuxna behöver bidra till att de unga utvecklar sina kritiska förmågor och bygger upp en värdegrund att stå på.¹⁷ Franck skriver att samtalet hela tiden måste vara vid liv i skolan och lärarna är de som ska arbeta med detta.¹⁸ Samtalen är viktiga därför att de kan påverka de unga på ett eller annat sätt. Men det finns andra saker som kan påverka unga människor.

Socialisation

Oddbjørn Evenshaug och Dag Hallen skriver att det innehåll som finns i olika medier påverkar ungdomar. De lär sig ”kunskaper, färdigheter och vanor”¹⁹ även om ungdomarna själva inte har för avsikt, eller ens tänker sig att de ska lära sig något. Men de påverkas även på ett annat sätt. De tar till sig karaktärerna de ser och efterliknar dem i ”attityder, normer och värderingar”²⁰. Men i vilken utsträckning de anammar de olika karaktärernas personligheter beror på flera saker. Dels beror det på hur verklig eller överklig framställningen av karaktären är. Dels beror det även på ungdomarnas egen syn på världen, vad de vet, kan och har för inställning. Evenshaug och Hallen skriver att människor har ett

---

¹³ Öhman-Gullberg, 2008, 106 och 108.

¹⁴ Franck, O. *Domens eller hjärtats etik? Moral och människosyn i skolans värld*. Lund: Studentlitteratur, 2003, 131-135.

¹⁵ Colnerud (red.), G. *Skolans moraliska och demokratiska praktik: värdepedagogiska texter I*. Linköping: Linköpings univ. Institutionen för beteendevetenskap, 2004, 19.

¹⁶ Franck, 2003, 142.

¹⁷ Dunkels, E. *Vad gör unga på nätet?* Malmö: Gleerups Utbildning AB, 2009, 64-79.

¹⁸ Franck, 2003, 142.

¹⁹ Evenshaug, O. & Hallen, D. *Barn- och ungdomspsykologi, 2. uppl.* Lund: Studentlitteratur, 2001, 244.

²⁰ *Ibid.*, 244.

behov av ”balans i personlighetsstrukturen”²¹. Av den anledningen söker ungdomar efter medieinnehåll som hjälper till att förstärka bilden av dem själva. Evenshaug och Hallen hävdar att detta visar att medier har större makt att spåda på mediekonsumenters attityder snarare än att ändra på dessa.²² Jostein Gripsrud hävdar att medierna tar utrymme i människors världar och ”blandar sig i samtal och samspel”²³. Medierna bidrar till att skapa världen vi lever i och därmed också oss själva. Medierna ger oss bilder av platser som vi aldrig besökt eller händelser vi står utanför. Att förstå och ta ställning till detta kräver ett medvetet arbete från oss människor, vilket påverkar oss och vår identitet.²⁴ Nilsson hävdar att det går att medvetet förändra sin identitet och bild av sig själv. I ett vidare perspektiv även relationer med andra människor. Det kan med tiden även vara möjligt att förändra samhället, eftersom samhället skapas av de människor som lever i det. På samma sätt påverkas människor av det samhälle de lever i.²⁵

Lindstrands studie tyder även den på att det är möjligt att aktivt förändra både sin egen identitet och relationer. Lindstrand skriver att filmmediet ger möjligheter att omkullkasta rollfördelningar och maktpositioner. Genom exempelvis intervjuer kan eleverna ställa sig i maktposition gentemot personer som i det vanliga livet har makten över dem. De får även möjlighet att passera sociala gränser. De kan anta en roll som ger dem befogenheter som de annars inte skulle ha.²⁶ Kirsten Drotner är inne på samma spår. Drotner menar att estetiska produktioner bjuder in eleverna till att experimentera med sin egen identitet. De får möjlighet att göra saker de inte skulle varken vilja eller kunna göra i vardagliga situationer.²⁷ Även Öhman-Gullbergs studie av två flickors filmskapande tyder på samma fenomen.²⁸ Drotner skriver att just blandningen av skoj och allvar ökar den estetiska upplevelsens känslomässiga intensitet. Det är ok att följa sin lust och impuls utan att behöva tänka på vad andra ska säga.²⁹ Danielsson skriver att hennes studie tyder på samma fenomen, om än i lite annan tappning. Eleverna i hennes undersökning använder kameran som verktyg för att nå fram till andra elever, främst av motsatta könet.³⁰ Men att sen se och höra sig själva och sina kompisar på film är en företeelse som kännetecknas av blandade känslor hävdar både Lindstrand och Danielsson. Lindstrand konstaterar att eleverna är mer vana vid att se sig själva på bild än att höra sin röst.³¹ Bild och ljud ger eleverna möjlighet att upptäcka sin identitet ur ett utifrånperspektiv, vilket gör att vissa elever skäms.³² Andra elever söker och får bekräftelse genom de kommentarer de får från klasskamraterna. Filmandet ger dem en bild av sig själva, en bild som kamraternas kommentarer bidrar till att förstärka.³³ Det är kanske inte så konstigt att unga lägger ut bilder och filmer på nätet. Publiken är enorm eftersom alla med internetuppkoppling kan se och i många fall kommentera materialet. Dunkels studie visar att vissa bilder är mer populära än andra. Kompisar kan ge poäng på bilder och lättklädda bilder ger oftast högre poäng.³⁴ Hon drar paralleller till en man som seglade ensam under en lång tid utan kontakt med andra människor på något sätt. Han började

---

²¹ Evenshaug & Hallen, 2001, 245.

²² Ibid., 244-245.

²³ Gripsrud, J. *Mediekultur och mediasambälle*. Göteborg: Daidalos AB, 2002, 17.

²⁴ Ibid., 17-18.

²⁵ Nilsson, 1988, 17.

²⁶ Lindstrand, 2006, 192.

²⁷ Drotner, K. *At skabe sig - selv: ungdom, æstetik, pædagogik*. København: Gyldendal. 1996, 62-63.

²⁸ Öhman-Gullberg, 2008, 87.

²⁹ Drotner, 1996, 62-63.

³⁰ Danielsson, 1998, 92.

³¹ Lindstrand, 2006, 212.

³² Danielsson, 1998, 74 och 82; Lindstrand, 2006, 212.

³³ Danielsson, 1998, 83.

³⁴ Dunkels, 2009, 48.

tivla på sin egen existens. I och med bristen på bekräftelse från andra människor, förlo-
rade han sin självbild. Genom andra människor får vi bekräftelse på vår framställning av
oss själva.³⁵ Unga människor använder sig av internet som en dagbok, där tankar och kän-
slor skrivs ner och bearbetas med hjälp av andra människors kommentarer.³⁶ Gripsrud skul-
le hävda att detta bidrar till att skapa en individs identitet. Hur andra uppfattar en män-
niska, vilken bakgrund samt vilka fritidsintressen han eller hon har påverkar nämligen iden-
titeten.³⁷ Dunkels ställer sig frågan om de unga inte har andra avsikter än de som vuxna
läser in i deras handlande. Där en vuxen ser en sexuell handling, kanske syftet för den unga
är att prova om en klädstil passar personligheten. Dunkels hävdar att vi måste se till sam-
hället och de ungas förebilder för att få hela bilden av den ungas handlande. Vi måste också
se till de ungas situation och kartlägga vilka barn som är i riskzonen att råka illa ut.³⁸ Allt
detta kan lära personal inom skolväsendet mer om ungdomar genom ungdomarnas sätt att
visa vilken syn de har på världen.³⁹ Men lärare och pedagoger har ett och annat att lära sig
också.

Etik i skolan

Lärarna i Danielssons studie har i förväg oroat sig för elever med språk- och
koncentrationssvårigheter. De misstänker att det kanske skulle bli svårt för dessa elever att
ta till sig undervisningen.⁴⁰ Det visar sig tvärtom att det är normalt sett högpresterande
ungdomar som i vissa fall får svårigheter att genomföra lektionsmoment.⁴¹ Eleverna växer
med uppgiften att ha ansvar för den dyra tekniken som de får låna för att kunna genomföra
arbetet. De har också själva ansvaret för att arbetet blir utfört. Lärarna kan inte vara
närvarande i hela arbetsprocessen, vilket delvis beror på att eleverna söker miljöer utanför
skolan för sitt filmande.⁴² En annan sak som stänger ute lärarna från arbetsprocessen är
deras brist på kunskap. Danielssons studie visar att lärarna i tre av klasserna inte har så
goda kunskaper om den teknik som används. Detta gör att eleverna helt enkelt får klara sig
själva och lösa de problem som uppstår. De får ta ansvar för att lära sig hur tekniken
fungerar själva. Detta sätter lärarens position som ledare lite ur spel, och öppnar upp för att
elever och lärare hamnar på samma nivå språkmässigt. Men om läraren återtar makten över
sin roll som ledare och försöker undervisa och komma med tips, kan det påverka elevernas
kreativitet på ett negativt sätt.⁴³ Danielsson hävdar också att elever ibland känner sig
tvingade att göra lärarna till lags. Det är då inte skaparglöd som driver arbetet framåt,
snarare skuld-känslor över att göra läraren besviken.⁴⁴ Elevinflytandet, det vill säga elevernas
möjlighet att delta i beslutsfattandet kring skolans verksamhet,⁴⁵ blir därigenom lidande.
Om läraren upplever innehållet i elevarbeten som olämpligt kan det leda till att eleverna blir
censurerade och därmed fråntagna sina mänskliga rättigheter att uttrycka åsikter och tan-
kar.⁴⁶ Olämpligt innehåll tenderar att vara likställt med lärarnas syn på vad som är en dålig

---

³⁵ Dunkels, 2009, 48-49.

³⁶ Ibid., 40.

³⁷ Gripsrud, 2002, 18-19.

³⁸ Dunkels, 2009, 46-47 och 80-81.

³⁹ Lindstrand, 2006, 195.

⁴⁰ Danielsson, 1998, 66.

⁴¹ Ibid., 71.

⁴² Ibid., 91.

⁴³ Ibid., 88.

⁴⁴ Danielsson, H. *Att lära med media: om det språkliga skapandets villkor i skolan med fokus på video.*

Doktorsavhandling, Stockholms Universitet. Stockholm: Stockholms Universitet, 2002, 156.

⁴⁵ Forsberg, E. "Elevers inflytande över skolarbetet". I *Utbildning och demokrati*, Vol. 4, Nr. 1 (1995): 72-96, 82.

⁴⁶ Danielsson, 2002, 155-156.

film. Eleverna upplevde det som att lärarna inte tog dem på allvar. Det eleverna behövde bearbeta och synliggöra ansågs av lärarna vara förbjudet område.⁴⁷ I den nya läroplanen för gymnasieskolan (Lgy-11) lyfts elevernas rättigheter till att påverka undervisningen fram. Elevernas tidigare kunskaper ska utnyttjas och skolan ska låta varje elev utnyttja möjligheten att aktivt påverka utbildningen. Lärarnas roll är att stärka eleverna i deras ansvarstagande och låta eleverna få påverka sin utbildning och prova olika sätt och metoder för arbetet. Tillsammans ska lärare och elever planera och utvärdera undervisningen.⁴⁸

I inledningen nämndes att ingången till det här ämnet var en diskussion om lämpligheten i att låta elever göra filmer med sexuellt innehåll. Diskussionen mynnade ut i en fråga om hur skolan lämpligen ska hantera filmer producerade av elever där innehållet riskerar att kränka eleverna. Just hanterandet av problemet kan leda till en kränkning av elevens rättigheter. Det är av omsorg om eleverna som problematiken lyfts. Colneruds undersökning som finns beskriven i *Etik och praktik i läraryrket* visar att omsorg om elever är vanlig bland lärare. Lärare har ett behov av att skydda eleverna från fysiska och psykiska skador av olika slag. Det är inte så lätt att göra detta, visar Colneruds undersökning. Många gånger står en elevs integritet, eller till och med elevens familjs integritet emellan. Lärarens avsikter och syn på fostransrollen kanske går helt emot föräldrarnas normer och regler.⁴⁹ Läraren har inte bara ansvar i klassrummet. Läraren har även del i ansvaret för elevens framtid. I läroplanen för gymnasieskolan går det att läsa om skolan uppdrag. Skolan ska arbeta för att eleverna utvecklar kunskaper och färdigheter som de behöver för att fungera i samhället. Samhället förändras och eleverna måste lära sig hur de kan bli del av och påverka förändringarna.⁵⁰ Det är inte alltid så lätt att veta vilken framtid eleven går till mötes och hur man som lärare på bästa sätt ska förbereda och fostra eleven för det. Inte heller att veta vad som är korrekt bemötande i en situation som kan ha påverkan för elevens framtid.⁵¹ Flera lärare i undersökningen har också nämnt hur fel det har blivit i situationer där de inte känner till elevernas bakgrund och hemförhållanden. Kränkningar och felaktiga handlingar kan lätt uppstå och ställa till det för en lärare som av ovetskap kommer med påståenden eller frågor till elever.⁵² Också att korrigerade elevers olämpliga uppförande kan bli problematiskt. Colnerud skriver att det är i allt annat än lugna och sansade situationer som en lärare oftast behöver påpeka och korrigerade elevers handlingar. Om läraren då tar i för mycket kan det uppstå en situation som kränker eleven, eller på annat sätt pekar ut eleven på ett olämpligt sätt.⁵³ Ett bättre sätt att lösa liknande situationer är genom ett samtal om moral som Colnerud kallar ”moralisk konversation”.⁵⁴ Lärare och elever lyfter tillsammans fram olika sidor av ett problem och samtalar kring dem. Colnerud hävdar att detta är viktigt att låta eleverna öva sig i att hitta sina egna moraliska åsikter. Problemet är dock att läraren har övertaget i ett sådant samtal. Det finns en risk att läraren överför sina egna åsikter och synpunkter på eleverna. Den problematiken berörs inte närmare här, men det kan vara intressant att känna till att det finns olika syn på fördelar och nackdelar med att läraren visar vad han eller hon står för.⁵⁵

---

⁴⁷ Danielsson, 2002, 152.

⁴⁸ Skolverket. *SKOLFS 2011:144*. Läroplan för gymnasieskolan. 2011

⁴⁹ Colnerud, G. *Etik och praktik i läraryrket: en empirisk studie av lärares yrkesetiska konflikter i grundskolan*. Doktorsavhandling, Linköpings universitet. Stockholm: HLS Förlag, 1995, 78-79.

⁵⁰ Skolverket, 2011.

⁵¹ Colnerud, 1995, 134-135.

⁵² Ibid., 81.

⁵³ Colnerud (red.), 2004, 14.

⁵⁴ Ibid., 17.

⁵⁵ Ibid., 18.

Publiken

Genom att ta sig an de olika områdena av berättandet ökar elevernas kunskande om hur dessa områden också samtalar med publiken.⁵⁶ Lindstrand ger exempel på flera tillfällen där eleverna resonerar kring hur de ska få fram det de vill säga genom att välja rätt personer att intervjua, vad de ska visa i bild, samt hur de ska presentera skrivna texter så att de blir mest lättbegripliga⁵⁷. Danielsson hävdar att eleverna inte är rädda för att använda tekniken som de har tillgå i sitt arbete.⁵⁸ Tv-formen är förebilden snarare än film och eleverna har insikt om tv-mediets fördelar när det gäller att påverka och informera andra människor. De imiterar professionella programformer till utseende och innehåll i sina produktioner.⁵⁹ Drotner hävdar dock att det handlar mer om att de övar sig i de olika mediernas uttrycksmöjligheter. Eleverna försöker inte egentligen efterlikna, utan snarare pröva sina kunskaper om formspråket i olika produktioner.⁶⁰

Eleverna vill att ”alla möjliga människor” ska titta vilket täcker in samma målgrupp som tv har.⁶¹ Danielsson skriver att eleverna i hennes studie har höga ambitioner. Deras produktioner ska bli så bra att de kan visas på tv. De vill lyfta viktiga ämnen och skapa engagemang med sina filmer.⁶² Elevernas filmer blir på det sättet ett kommunikationsmedel. De vill lyfta sina perspektiv och föra fram åsikter som kanske inte hörts tidigare. De erövrar plats i ett rum där de inte tidigare ha fått tillträde. Genom att förhålla sig till och resonera kring redan etablerade åsikter ökar deras chanser att tas på allvar.⁶³ Eleverna är villiga att visa upp sina produktioner för andra. De vill också gärna ha kommentarer på det de skapat. Danielsson skriver att detta blir ett sätt för eleverna att vidga sin värld och på så sätt ta plats i ett utrymme där de normalt inte brukar befinna sig.⁶⁴

Buckingham och Harvey hävdar att kommentarer från publiken, som ungdomarna i deras undersökning fått på filmer de skapat, fått ungdomarna att mer kritiskt och medvetet utvärdera sitt eget arbete. Buckingham och Harvey skriver också om vikten av att eleverna har en publik att förhålla sig till. Att tänka in publiken gör eleverna mer medvetna om de val de gör i processen och de konsekvenser som kan följa av de olika valen. Publiken kan uppfatta saker i filmen som inte filmskaparna tänkt eller haft för avsikt att visa. Att få respons på sina filmer kan hjälpa filmskaparna att förstå luckan som bildas mellan intentionen och slutresultatet.⁶⁵

Det är lätt att tro att material som läggs på internet automatiskt ses av miljoner människor. Riktigt så är det inte. Det finns en risk att materialet så att säga försvinner i den stora mängd information som slåss om utrymme och uppmärksamhet på internet. Dunkels resonerar att materialet måste ha en intresserad publik för att spridas. Kanske kommer varje person som lägger ut material på internet att ha endast 15 hängivna anhängare.⁶⁶

---

⁵⁶ Lindstrand, 2006, 194.

⁵⁷ Ibid., 130-131 och 160.

⁵⁸ Danielsson, 1998, 69.

⁵⁹ Ibid., 65 och 70.

⁶⁰ Drotner, 1996, 18.

⁶¹ Danielsson, 1998, 62.

⁶² Ibid., 56.

⁶³ Lindstrand, 2006, 186-188.

⁶⁴ Danielsson, 1998, 88.

⁶⁵ Buckingham & Harvey, 2001, 174 och 180-181.

⁶⁶ Dunkels, 2009, 72 och 89.

Sammanfattning

Drotners fundering får inleda detta sammanfattande stycke av den tidigare forskningen. Drotner frågar sig om estetiken är målet eller mediet. Hon undrar om vi ska låta estetiken vara ett eget fält som balanserar de vardagliga problem varje människa som individ råkar ut för. Ska vi istället kanske se estetiken som ett verktyg som gör de unga mer medvetna och mer kapabla att klara sig i livet. Drotner hävdar att estetiken ska användas på båda sätt. Hon hävdar också att det estetiska området bidrar till att hålla samman olika generationer. Kulturen har ändrat karaktär och vuxit. Detta är mycket tack vare medierna menar Drotner. Konst och vardag har flutit samman och bildat en kulturell demokrati där fler tillåts uttrycka sig estetiskt.⁶⁷ Drotners studie har några år på nacken, men en senare artikel, skriven tillsammans med Lotte Nyboe, visar att studien trots det är giltig än idag. Nyboe och Drotner resonerar att ny digital teknik inte ersätter den tidigare analoga tekniken. Istället hävdar författarna att ny teknik är en del av den gamla, en efterföljare som bidrar med fler forum för estetiska uttryck och erfarenheter.⁶⁸ Teknisk utrustning för att fotografera och skapa film är lättillgänglig och relativt billig idag. Allt fler har möjlighet att göra film, och film är ett utmärkt kommunikationsmedel. För att filmen ska kommunicera på det sätt filmskaparen tänkt sig krävs att denne reflekterat över olika val och använder de olika uttrycksmöjligheterna på ett medvetet sätt.⁶⁹ En film som från början var tänkt att bearbeta filmskaparens känslor, blir kanske ett viktigt inlägg i samhällsdebatten.⁷⁰ En film kan öppna upp för en dialog som ger de samtalande parterna större insikt i olika åsikter.⁷¹ Genom en film går det att bilda sig en uppfattning och stärka sin självbild och identitet, men även förändra samhället. Det är möjligt att ifrågasätta samhällsfenomen och ställa sig själv i en position som inte skulle vara möjlig på något annat sätt än genom en film. Det är tillåtet att inta en roll och göra saker som är omöjliga i andra sammanhang. Den estetiska produktion som film är, tillåter en lekfull inställning, där roller kan ifrågasättas och prövas. Genom kommentarer från människor i omgivningen stärks synen på den egna personen. Med ökat ansvar kommer också ökad förmåga. Förmågor som behövs för att leva och påverka samhället vi lever i. För att påverka behövs en publik som förstår det man vill ha sagt. Kritisk reflektion över det producerade och publikens åsikter om hur budskapet i produktionen uppfattats ökar medvetenheten om hur man på bästa sättet ska få fram det man vill ha sagt.⁷²

Metod

I följande avsnitt kommer tillvägagångssättet för att få svar på frågeställningarna att presenteras. Genom samtal med andra går det att inhämta mycket kunskap. Få företeelser i världen kan förklaras genom att isolerat se på dem eftersom många saker hänger samman i

---

⁶⁷ Drotner, 1996, 142 och 148.

⁶⁸ Nyboe, L. & Drotner, K. "Identity, aesthetics, and digital narration". I *Digital storytelling, mediatized stories. Self-representations in new media*. Lundby, K. (red.) 161-176. New York: P. Lang, 2008, 165.

⁶⁹ Lindstrand, 2006; Nilsson, 1988.

⁷⁰ Lindstrand, 2006; Öhman-Gullberg, 2008.

⁷¹ Franck, 2003; Colnerud (red.), 2004.

⁷² Evenshaug & Hallen, 2001; Gripsrud, 2002; Nilsson, 1988; Lindstrand, 2006; Drotner, 1996; Danielsson, 1998.

en kedja. Det går inte att förstå dessa utan att även titta på i vilka olika sammanhang de hör hemma och påverkas av. Människor förstår saker på olika sätt och söker förklaringar utifrån egen kunskap och egna erfarenheter. Det hermeneutiska sättet att undersöka en företeelse passar därför det syfte som denna studie bygger på. I det här avsnittet kommer urvalet av informanter att presenteras, samt hur inhämtandet av det empiriska materialet gått till. Förförståelsen som tolkningarna påverkas av synliggörs och hur empirin bearbetats beskrivs. Allra först kommer en beskrivning av det hermeneutiskt inspirerade angreppssätt som bidragit till det resultat som senare presenteras.

Hermeneutik

Begreppet hermeneutik beskrivs i stort sett på samma sätt i alla de titlar som lyfts fram i detta arbete. Stig Lindholm översätter hermeneutik med ”tolkningslära”.⁷³ Hermeneutiken bygger på att tolka och förstå mänskliga uttryck som visar sig genom våra olika språk. Med språk menas inte bara det vi säger, utan även det vi berättar om oss själva när vi skriver, målar, använder vårt kroppsspråk och andra uttryck av olika slag. Vårt sätt att uttrycka oss speglar de tankar och syften vi har. Genom att tolka handlingar och texter, både talade och skrivna kan vi öka förståelsen för både den egna personen och andra människor.⁷⁴ Mats Alvesson och Kaj Sköldberg menar att personen som framställt en text alltså också måste tas med och ses som en del i sammanhanget.⁷⁵ Att tolka innebär, enligt Lindholm, att skapa förståelse för något, att urskilja samband mellan flera människors utsagor.⁷⁶ För att kunna tolka materialet som samlats in används bland annat förförståelsen. Förförståelsen är all den kunskap en person genom erfarenheter och studier samlat på sig och ses som ett viktigt verktyg för att få ett brett perspektiv.⁷⁷ Det finns flera olika inriktningar inom hermeneutiken.⁷⁸ Denna studie utgår dock ifrån ett mer övergripande hermeneutiskt synsätt som innebär att se helheten lika väl som att urskilja och förstå delarna som bidrar till helheten.⁷⁹ Betydelsen av en del kan bara bli förstådd om den sätts i relation till helheten. Men helheten kan bara förstås genom de olika delarna.⁸⁰ Att pendla mellan helheten och delarna i analysen är nödvändigt för att öka möjligheterna att få ett brett perspektiv.⁸¹ Lindholm beskriver det som att varje ny helhetsuppfattning kan vara utgångspunkt i vidare kunskapsinhämtning där varje del tolkas och leder vidare till en ny nivå och ytterligare en ny helhetsuppfattning.⁸² För att hämta in den kunskap som behövs för att besvara frågeställningarna behövs en lämplig metod. I nästa stycke diskuteras för- och nackdelar med olika metoder som är lämpliga för den här typen av undersökningar.

Datainsamlingsmetod

Tolkning och förståelse är två ledord inom hermeneutiken. För att få svar på frågeställningarna behövs ungdomars åsikter. Att göra en enkät skulle på ett snabbt sätt kunna ge

---

⁷³ Lindholm, S. *Vägen till vetenskapsfilosofin*. Lund: Academia Adacta AB, 1999, 69.

⁷⁴ Patel, R. & Davidson, B. *Forskningsmetodikens grunder: att planera, genomföra och rapportera en undersökning 4. [uppdaterade] uppl.* Lund: Studentlitteratur, 2011, 28-30.

⁷⁵ Alvesson, M., & Sköldberg, K. *Tolkning och reflektion*. Lund: Studentlitteratur, 2008, 195.

⁷⁶ Lindholm, 1999, 73.

⁷⁷ Lindholm, 1999, 73; Patel & Davidson 2011, 29.

⁷⁸ Alvesson & Sköldberg, 2008, 193-267.

⁷⁹ Patel & Davidson 2011, 29-30.

⁸⁰ Alvesson, M. & Sköldberg, K. *Reflexive methodology. New vistas for qualitative research*. London: SAGE, 2000, 53.

⁸¹ Patel & Davidson 2011, 30.

⁸² Lindholm, 1999, 74.

många svar att tolka och reflektera kring. Det finns många risker med en enkät. Bland annat kan det bli så att frågorna bara leder till att bekräfta eller förneka forskarens egna påståenden.⁸³ Det kan även vara ett stort bortfall, att många av deltagarna väljer att inte skicka tillbaka enkäten, eller helt enkelt inte svarar alls. Bortfallet kan leda till att det inte går att få fram djupgående information ur empirin och studiens tillförlitlighet minskar därmed.⁸⁴ En deltagande observation är ett annat tillvägagångssätt för att ge svar på frågorna. Alan Bryman hävdar att en forskare som vistas en längre period tillsammans med en grupp av människor och deltar i deras aktiviteter utvecklar en närhet till studieobjekten. Den närheten kan göra att forskaren får samma insikt och förståelse som studieobjekten har av det som sker. Forskaren kan också upptäcka sådana saker som studieobjekten inte vill prata om, eller kanske inte ens är medvetna om. Bryman menar att en nackdel med deltagande observationer är att det inte går att få reda på bakgrunden till människors val. Sådana saker måste man då fråga dem om.⁸⁵ Kvalitativa intervjuer däremot ger forskaren möjlighet att få fram informantens åsikter och inställningar till ämnet för forskningen.⁸⁶ Syftet är att ge information om hur informanten tänker och betar sig, för att sedan kunna tolka och förstå varför han eller hon gör som denne gör.⁸⁷ Frågorna syftar till att ge svar som kan tolkas. Dessa tolkningar kommer i sin tur att skapa en förståelse för ungdomarnas syn på den värld de lever i.

Det finns varierande angreppssätt när det gäller frågor. Beroende på vad man vill få fram kan samtalet styras genom frågorna. I en ostrukturerad intervju kanske det bara finns en fråga som informanten resonerar kring. I semistrukturerade eller strukturerade intervjuer kan mer eller mindre styrande intervjuguider ligga till grund för hur samtalet artar sig. I en studie där flera informanters svar ska jämföras är det en fördel om intervjun håller samma struktur.⁸⁸ Den semistrukturerade intervjumetoden passar därför bra för studiens syfte.⁸⁹ Frågorna ska vara skrivna så att de hjälper forskaren att få information som bidrar till bred tolkningsmöjlighet.⁹⁰ Det kan också vara lämpligt att under intervjuens gång byta plats på frågor för att få ett mer naturligt flöde i samtalet. Forskaren kan med fördel följa upp informantens resonemang med följdfrågor.⁹¹ Steinar Kvale förespråkar en förutsättningslös inställning till både frågorna och det informanten har att säga. Vad informanten säger kan ibland vara motsägelsefullt. Kvale hävdar att det inte behöver betyda något negativt. Kanske är den värld där informanten lever motsägelsefull. Kanske är det så att informanten, under samtalets gång, upptäcker motsägelser i sina egna åsikter, eller till och med ändrar sin åsikt eller inställning. Den som genomför en intervju påverkar oundvikligen den som blir intervjuad. Det är något som forskaren måste vara medveten om under intervjun men också vid tolkning och analys. Tack vare det fria förfaringsätt som råder vid en kvalitativ intervju är forskarens påverkan på informanterna inte nödvändigtvis en nackdel.⁹²

Som tidigare nämnts använder sig den hermeneutiske forskaren av sin förförståelse för att tolka det informanten säger. I nästa stycke kommer därför min egen förförståelse att lyftas.

---

⁸³ Bryman, A. *Samhällsvetenskapliga metoder 2 [rev] uppl.* Malmö: Liber, 2011, 413.

⁸⁴ Ejvegård, R. *Vetenskaplig metod* Lund: Studentlitteratur, 2009, 56.

⁸⁵ *Ibid.*, 440-441.

⁸⁶ Alvesson & Skoldberg, 2008, 17; Bryman, 2011, 413; Kvale, S. *Den kvalitativa forskningsintervjun.* Lund: Studentlitteratur, 1997, 37.

⁸⁷ Kvale, 1997, 35-36.

⁸⁸ Bryman, 2011, 415-416.

⁸⁹ Gillham, B. *Forskningsintervjun. Tekniker och genomförande.* Lund: Studentlitteratur, 2008, 103.

⁹⁰ Bryman, 2011, 419.

⁹¹ *Ibid.*, 413.

⁹² Kvale, 1997, 35-39.

Förförståelse

Eftersom förförståelsen är en utgångspunkt och ett viktigt redskap när det gäller att hermeneutiskt tolka och förstå något presenteras min förförståelse.

När jag var barn på 80-talet var det dyrt att både köpa och framkalla film. De gånger jag fick använda mina föräldrars kamera var lättträknade. Jag kommer ihåg att jag önskade mig en egen kamera, men jag fick ingen förrän jag var 16 år och gick på estetiskt gymnasium. Nu går det knappt att köpa film längre. Man köper en kamera med inbyggt minne och kan knäppa hur mycket bilder som helst utan att det kostar ett öre. Den där viljan att fotografera finns även hos mina egna barn. Skillnaden är att de kan experimentera hur mycket de vill. Det enda som kan hända är att jag riskerar att få köpa en ny kamera om de varit oaktsamma. Min son gör filmer där hans legogubbe är hjälte. Filmmusik och dialog gör han medan han håller gubben i ena handen och kameran i den andra. Min dotter tar bilder på sina leksaker och husdjur och egentligen allt som råkar komma i vägen. Det är väldigt befriande att se deras kreativitet. De hanterar tekniken på ett naturligt och lekfullt sätt. Det finns verkligen ingen rädsla alls. Jag är övertygad om att mina barn inte på något sätt är unika idag. Tekniken är relativt billig och dessutom lättillgänglig även för oss vanliga. En professionell kamera var förr tillgänglig nästan uteslutande för de professionella fotograferna. Vi vanliga amatörer nöjde oss med en enkel kompaktkamera. Oavsett vilken teknik som finns att tillgå så har det alltid varit naturligt att ha kameran med på släktmiddagar och julfiranden. Tack vare att det är så enkelt och dessutom helt gratis att ta bilder, så tror jag att många föräldrar låter barnen vara de som dokumenterar. Barnen får tekniken och bildskapandet med sig naturligt från tidig ålder. Allt tidigare lär de sig bildspråket också. Bildspråket som är så viktigt att kunna idag, när väldigt mycket samhällsinformation kommer genom bilder av olika slag. Bilder ska påverka, och det är precis vad de gör. Därför är det viktigt att förstå vad en bild betyder. Det är också viktigt att kunna sälla och kritiskt granska information. Även den som kommer som en bild. Film är ett väldigt bra sätt att påverka och informera människor. Skolan har en viktig roll i att fostra och utveckla unga människor så att de kan fungera i den komplexa verklighet som vi lever i nu. Bildämnet är ett sådant ämne som kan plockas in i vilket annat ämne som helst och fungera som ett verktyg för att öka förståelsen och bredda uttrycksmöjligheterna inom det ämnet. Allt här i världen hänger ihop på ett eller annat sätt. Därför går det inte att isolera en enskild företeelse och tro att den inte har något samband med andra företeelser. Jag är övertygad om att ju fler sinnen som används vid en inlärningsituation, desto lättare kan vi ta till oss och förstå samband.

Mitt arbete började i en diskussion om lämpligheten i att lärare i skolan riskerar att utsätta elever för situationer som kan påverka dem negativt. Att unga människor lägger ut lättklädda bilder av sig själva på nätet är egentligen inte konstigt. Unga människor har i alla tider testat gränser, provat olika identiteter och aktiviteter för att se vilken som passar dem bäst. När jag var liten fanns något som hette heta linjen. Jag provade det aldrig själv eftersom jag inte vågade. Jag hörde att mina kompisar ringde dit och stämde träff med en man vid samhällets lilla butik. De gömde sig i närheten för att se om han skulle dyka upp. Jag minns inte om han gjorde det, men jag vet att det inte var för att träffa någon som de hade ringt. De skulle bara testa om det funkade. Vi visste ju att det där kunde vara farligt. Jag är övertygad om att unga människor idag är medvetna om olika risker. En del unga är däremot mer benägna att pröva det okända, det förbjudna och spännande. Vad jag förstått så är det barn som far illa hemma som även är i riskzonen att råka illa ut även i andra sam-

manhang. Det kan bero på att de unga människorna söker bekräftelse utifrån om de inte kan få det hemma.

Urval

Det är ungdomars åsikter kring filmskapande som ska utgöra grunden för den här studien. Eleverna på skolan, där min verksamhetsförlagda utbildning genomförts, tycktes vara ett naturligt och bra urval. Ganska snart visade det sig att eleverna i tvåan skulle ut på praktik och inte komma tillbaka förrän nästa termin. Kvar var de få eleverna i trean. Eftersom det finns ett till gymnasium med medieutbildning i staden ger det tillgång till att välja ut de elever som har relativt mycket erfarenhet av att skapa film. Det som från början verkar vara en begränsning kan istället bli en tillgång. Genom att utöka urvalsgruppen till en annan skola ger det möjlighet att urskilja olika synsätt. Elever i år 3 på ett mediegymnasium har troligen hunnit utveckla sitt eget filmberättande. Dessutom är det praktiskt då de flesta av dessa elever är över 18 år och själva får bestämma om de vill delta eller inte. Målsmans tillstånd kommer inte att krävas, vilket kommer snabba på arbetet med att genomföra intervjuerna.

Skolorna är belägna i en stad i Mellansverige där den ena är en friskola och den andra är en kommunal skola. Det är ett medvetet val att inte lägga vikt vid genusaspekten eftersom det hade krävts ett större antal informanter för att se sådana likheter eller skillnader. Informanterna har blivit tillfrågade personligen eller i grupp och har själva fått bestämma om de vill vara med eller inte. Det är inte helt enkelt att hitta personer som vill och kan ställa upp. Eleverna i trean på båda skolorna har olika filmprojekt och andra skoluppgifter som tar mycket av deras tid. Flera har gärna velat ställa upp, men känner att de måste prioritera de andra uppgifterna, vilket de självklart måste göra. När alla elever tillfrågats tackade fyra informanter ja till intervjun. Två från friskolan och två från den kommunala skolan. Eleverna från den ena skolan har arbetat tillsammans i olika grupparbeten. De andra två har deltagit i grupparbeten, men om de har arbetat tillsammans i samma grupp får stå obesvarat. Av naturliga skäl är jag mer bekant med eleverna på friskolan, vilket kan komma att påverka resultatet och hur jag tolkar empirin.

Genomförande

Grunden för studien ligger i att få veta vad ungdomarna har att säga själva. Genom att ställa samma frågor till alla informanter går det sedan att jämföra deras svar och hitta likheter och skillnader.⁹³ En kvalitativ intervju ger, enligt Runa Patel och Bo Davidson, stor frihet till både intervjuare och informant. Frågorna kan ställas i en förutbestämd ordning, eller blandas beroende på hur samtalet flyter. Informanten svarar på frågorna själv med egna ord som bildar en längre utläggning.⁹⁴ Öppna frågor bjuder in informanten att själv berätta mer. Slutna frågor kan ge ett konkret ja eller nej som sedan kan följas upp med en öppen fråga. Intervjun blir som ett samtal där både intervjuare och informant bidrar till att resonemanget hålls igång.⁹⁵

---

⁹³ Gillham, 2008, 103.

⁹⁴ Patel & Davidson, 2011, 81.

⁹⁵ Ibid., 82.

Frågeformuleringen har tagit tid och gick till så att ofullständiga meningar som väckt funderingar antecknades ner. De ofullständiga meningarna omvandlades senare till konkreta frågor som finjusterades och omformulerades för att bli så tydliga som möjligt både för mig själv och för mina informanter.⁹⁶ Frågorna som har sammanställts syftar till att få en bakgrund kring elevernas filmskapande i gymnasieskolan och hemma. Det är av intresse att få veta hur det går till när de planerar, genomför och eventuellt visar sina filmer. Det är också intressant att veta om de undviker att göra eller se filmer med innehåll som de själva anser är olämpligt, samt vad och varför det i så fall är olämpligt. Deras inställning till att lägga ut filmer på internet och om de fått kommentarer på sina filmer och om de överhuvudtaget tänker på publiken är också av intresse för mig. Frågorna finns i bilaga 2.

Innan intervjun fick varje informant ett informationsbrev (se bilaga 1). I informationsbrevet presenterar jag mig själv och berättar om syftet med arbetet. I brevet finns även kontaktuppgifter till mig och min uppsatshandledare vid Högskolan Dalarna. Även om det tydligt framgår i brevet att informanterna när som helst har rätt att hoppa av projektet påpekades detta igen innan intervjun började för att ge försäkran om att informanten inte ändrat sig. Varje informant skrev under med sin namnteckning. Tack vare att alla var äldre än 18 år var det ingen som behövde målsmans godkännande. Jag berättade också igen att jag skulle föra anteckningar över vårt samtal och de flesta var lättade över att inte behöva bli filmade eller få rösten inspelad under intervjun. Jag har gjort intervjuer förut och provat olika varianter. Det känns mest bekvämt att föra anteckningar under intervjun. Jag har fört protokoll ett flertal gånger på olika möten och därigenom tränat upp min förmåga att anteckna snabbt och begripligt så att jag i direkt anslutning till intervjun kan renskriva anteckningarna medan samtalet finns i färskt minne.⁹⁷ En annan fördel är också att informanten ser att jag antecknar och inväntar mig, vilket ger informanten tid att fundera mer. Ofta kommer något mer som informanten har kommit på medan han eller hon väntar på mig. Om nästa fråga hade ställts direkt efter att informanten avslutat sitt resonemang skulle den extra informationen kanske ha gått förlorad.

Reliabilitet och validitet

Kvale och Bryman förespråkar inte det här sättet att dokumentera det som sägs. En människa glömmet snabbt bort detaljer hävdar Kvale, medan Bryman menar att fraser och uttryck som är signifikanta för informanten lätt försvinner.⁹⁸ Kvale hävdar dock vidare att inte ens en bandspelare fångar alla uttryck. En persons kroppsspråk och mimik utelämnas helt vid en bandinspelning. Videoupptagning däremot fångar hela personens uttryck, hävdar Kvale, men lyfter fram den stora tidsåtgången, som krävs för att tolka alla uttryck, som en nackdel.⁹⁹ Jag vill hävda att en filmkamera kan göra informanterna stressade. Det kan gälla även en person som är van att både hantera kameran och agera framför den. Att en filmkamera skulle fånga en mer rättvis bild av informanten är jag inte övertygad om på grund av de psykologiska hämningar som ljud- och rörelseupptagande tekniska manickor kan framkalla. Att anteckna samtidigt som ljudet togs upp hade varit en mellanväg att gå för att öka reliabiliteten i studien.¹⁰⁰ Det hade gett mig en möjlighet att gå tillbaka till det inspelade för att komplettera mina anteckningar om det var något jag inte hann med. Som det är nu kommer inte informanternas uttryck att kunna återges i sin fulla originalitet.

---

⁹⁶ Gillham, 2008, 43.

⁹⁷ Patel & Davidson, 2011, 87.

⁹⁸ Bryman, 2011, 420; Kvale, 1997, 148.

⁹⁹ Kvale, 1997, 147-148.

¹⁰⁰ Patel & Davidson, 2011, 104

Ibland var det inte möjligt att fånga alla ord, men om det var något jag inte hann med eller som jag inte förstod bad jag informanten att förtydliga sitt svar. Jag har i och med analysarbetet märkt att vissa frågor hade behövt omformuleras, följas upp eller fördjupas. Som det är nu saknar vissa frågor tydlighet i informanternas svar, vilket hade avhjälpats med en bearbetning av frågorna. En av frågorna var dessutom uttryckt på ett sådant sätt att flera informanter behövde fråga vad jag menade. Detta löstes enkelt genom att jag förtydligade frågan under intervjun.

Forskningsetik

I denna studie har Vetenskapsrådets anvisningar om anonymitet och konfidentialitet följts. I informationsbrevet står att informanterna lovas konfidentialitet. Det innebär att ingen ska kunna skilja ut vilken informant vad som sagt vad. Informanterna har även rätt att avbryta sitt deltagande i studien när som helst innan uppsatsen är klar. För att smidigt kunna kombinera dessa två rättigheter behöver intervjuanteckningarna koda och anonymiseras.¹⁰¹ På lappen med informanternas godkännande anges en kod. På intervjuanteckningen för den aktuella informanten anges samma kod. Om någon av informanterna nu vill dra sig ur kan jag titta på dennes godkännande och hitta intervjuanteckningarna som ska plockas bort. Godkännandet förvaras på ett ställe som ingen obehörig har tillgång till. På det viset har det säkerställts att informanternas identiteter inte kan kopplas till deras svar.¹⁰²

Undersökningen riskerar inte att kränka eller skada informanterna genom den intervju-baserade metod som används. Det behövs därför ingen etisk prövning för att studien ska kunna genomföras.¹⁰³

En viktig sak att ta hänsyn till är det faktum att forskarens tolkningar kan stå i strid med informanternas uppfattningar. Vems tolkning som då är den rätta är svår att avgöra. Lindholm hävdar att det oavsett vad som kommer fram är forskarens plikt att ändå låta informationen spridas. Även en forskare har rätt att ifrågasätta sina egna resultat, om det vid ett senare tillfälle visar sig att de var fel.¹⁰⁴

Bearbetning av material

Kvale presenterar ett sätt att hantera forskningsmaterialet som kan synliggöra olika fenomen i empirin. Hans sätt syftar till att förenkla en lång text,¹⁰⁵ vilket det inte direkt finns behov av i denna studie. Kvales olika steg kommer ändå att nyttjas för att urskilja likheter och skillnader i informanternas svar. Alvesson och Sköldberg skriver att det är texten, i detta fall intervjun, som ska bearbetas. Ur texten kommer de fakta som utgör resultatet och som kan tolkas.¹⁰⁶ Patel och Davidson skriver att det är lämpligt att börja med att läsa hela intervjun för att få en övergripande förståelse av den, för att sedan gå vidare till de olika delarna.¹⁰⁷ I den narrativa struktureringen kommer varje informants intervju att granskas

---

¹⁰¹ Gustafsson, B.; Hermerén, G. & Petterson, B. *God forskningssed*. Stockholm: Vetenskapsrådet. 2011, 46.

¹⁰² Ibid., 67.

¹⁰³ CODEX - regler och riktlinjer för forskning. Forskningsetisk prövning. 2011-08-22.
<http://www.codex.uu.se/manniska5.shtml> (Hämtad 2011-12-19)

¹⁰⁴ Lindholm, 1999, 75-76.

¹⁰⁵ Kvale, 1997, 174.

¹⁰⁶ Alvesson & Sköldberg, 2008, 205-206.

¹⁰⁷ Patel & Davidson, 2011, 29.

och sedan göras mer sammanhängande. Meningskoncentreringen som följer sedan syftar till att korta ner texten och göra den mer överskådlig. Två olika dokument som innehåller meningskoncentreringen har framställts. Ett där alla svar från en informant följer i ett stycke. Ett annat där flera frågor är samlade utifrån ett tema och de fyra informanternas svar bildar ett lättöverskådligt stycke. Meningskoncentrering kommer sedan att användas för att föra samman informanternas svar i teman. Ur dessa teman kommer nyckelord att plockas ut. Nyckelorden kommer att ligga till grund för meningskategoriseringen av materialet. Syftet är att kunna placera in svaren i kategorier som bildar helheter att jämföra delarna med.¹⁰⁸ De olika dokumenten som kommer ur Kvalets olika steg kommer sedan att granskas och jämföras på så många olika sätt som möjligt. Slutligen kommer materialet att tolkas och diskuteras utifrån den tidigare forskning som har använts och presenterats tidigare. På ett hermeneutiskt sätt kommer empirin och den tidigare forskningen att granskas och jämföras för att försöka tydliggöra samband och skillnader som slutligen ska besvara frågeställningarna för studien. I resultatet kommer citat från informanterna att tydliggöra det som ligger till grund för min analys.

Resultat

Semistrukturerade kvalitativa intervjuer ligger till grund för resultatet i studien. En intervju tog 40 minuter, två tog en dryg halvtimme och en intervju tog 15 minuter. Den varierande tidsåtgången beror på hur mycket informanterna hade att säga. Några svar gavs med långa utläggningar medan andra svar var kortfattade med bara några få ord. För att tydliggöra svaren kommer informanterna att presenteras som Informant 1-4 i resultatpresentationen och resultatanalysen. Eftersom urvalet är relativt litet, och för att syftet inte är att se genuskillnader, kommer informationen att presenteras så att informanternas kön inte går att uttyda. Vilken skola de olika informanterna går på kommer inte heller att redogöras för då det inte är relevant för resultatet. Detta bidrar dessutom till att stärka informanternas konfidentialitet.

Kvalets steg, som beskrevs ovan, har använts för att bearbeta materialet. Här följer en sammanställning av resultatet där meningskategoriseringen fått stå som grund. Citat från informanterna kommer att användas för att synliggöra deras åsikter. Dessa citat sätts inom citattecken. Ibland skrivs det ut vilken informant som sagt vad, men i vissa fall finns den informationen som en not för att skapa mer flyt i texten.

Resultatpresentation

Mycket av det som hittats i empirin hänger samman. Många bitar har en gemensam nämnare eller röd tråd. Med hjälp av Kvalets olika analytiska steg kunde jag urskilja fyra huvudteman i meningskategoriseringen. Det första temat är *Filmskapande i gymnasieskolan* som ger en överblick över hur arbetet med filmskapande i skolan uppfattas av informanterna. I stycket kallat *Bra och dåliga filmer* framkommer informanternas kriterier för vad som anses vara en lyckad film. Ett tema som var förutbestämt egentligen innan arbetet drog igång är stycket om *Olämpligt material i övningsfilmer och på internet*. Ursprunget till hela arbetet grundar sig i temat nakenhet. Olämpligt material i övningsfilmer och på internet beskriver vad

---

¹⁰⁸ Kvale, 1997, 174.

informerarna själva tycker är olämpligt att se och visa både när det gäller filmer de gör själva, men även filmer och material som andra lägger ut på internet. Det sista och längsta stycket handlar om *Publiken*. Det inrymmer många olika bitar som vikten av att ha en publik, om informanterna tänker på publiken och hur de ser på att lägga ut material på internet. I den efterföljande analysen kommer dessa teman att, på hermeneutiskt sätt, återigen plockas isär och kopplas samman i nya konstellationer för att synliggöra samband.

Filmskapande i gymnasieskolan

På båda skolorna är det läraren som bestämmer temat, men informanterna uppger att de har inflytande på arbetet som ska genomföras. Informanterna har dock lite olika syn på inflytandet. Två informanter uttrycker till exempel att ”formen är bestämd”¹⁰⁹, eller ”oftast har läraren en idé”¹¹⁰ innehållet är sedan upp till gruppen att bestämma. ”innehållet bestämmer vi”¹¹¹, eller ”vi får bestämma själva också”¹¹² säger informanterna. De andra informanterna säger att läraren bestämmer det mesta, ”läraren bestämmer vad vi ska göra om utifrån ett tema. Vi delar in oss i egna grupper och diskuterar i smågrupper”¹¹³, ”vi får också bestämma vissa saker”¹¹⁴. Informanterna på den ena skolan ger fler exempel på vilka typer av övningsfilmer som görs i skolan jämfört med informanterna på den andra skolan. En informant på vardera skolan säger att de gjort arbeten med professionella tv-produktioner som förebild. I det ena fallet skulle gruppen lära sig göra intervjuer på samma sätt som i den professionella förebilden. I det andra fallet skulle gruppen göra en parodi på en dokusåpa.

Bra och dåliga filmer

Informanterna har olika syn på vad som är krävs för att filmer som de gör själva, antingen i skolan eller hemma ska anses vara bra. Informant 1 säger att ”handlingen, alltså temat känns viktigt. Det ska vara tydlig handling så att man förstår”. Informant 2 svarar ”bra manus och bra skådespelare. Bra bildvinklar och att det ser bra ut. Det ska se proffsigt ut så att bildvinkeln inte är samma hela tiden”. Informant 1 nämner också att ”bilder, filmningen och bildutsnittet ska se bra ut”. Informant 3 säger ”den ska vara bra klippt och det ska vara bra skådespel. Ljudet ska vara synkat så att det inte blir helt fel”. Informant 4 hävdar att ”det beror på film. Om det är en musikvideo ska ju allt vara i takt.” Desto fler gemensamma nämnare finns när det gäller en dålig film. Informant 1 tycker att det är dåligt ”när manuset inte är riktigt gjort” vilket Informant 2 också är inne på ”när man improviserar och det blir mycket flams. När manus saknas”. Informanterna 1, 3 och 4 säger att det blir dåligt om något med filmningen blivit fel. ”Brusig, dålig bild om solen ligger på till exempel”¹¹⁵, ”om det är nåt som ser dåligt ut”¹¹⁶, eller ”om det är dålig kvalitet på filmandet, om det är skakigt eller så”¹¹⁷. Informant 4 tycker också att en film är dålig ”om det är dåligt skådespel”, vilket också Informant 3 anser, men resonerar vidare ”om det är dåligt skådespel kan det ju i och för sig bli roligt.”

---

¹⁰⁹ Informant 1

¹¹⁰ Informant 4

¹¹¹ Informant 1

¹¹² Informant 4

¹¹³ Informant 3

¹¹⁴ Informant 2

¹¹⁵ Informant 1

¹¹⁶ Informant 3

¹¹⁷ Informant 4

Olämpligt material i övningsfilmer och på internet

När det gäller vad som är olämpligt filmarbete i skolsammanhang säger Informant 3 ”vi har inte pratat så mycket om det.” På frågan om denne har sett filmer på nätet som informanten tycker är olämpliga svarar Informant 3: ”nej, inte direkt. Mer kommentarer på filmer som är negativa”. De övriga informanterna är överens om att sexistiska och nakna scener är olämpliga. Likaså tycker de illa om våld av olika slag. ”Naket och rasism för att det är inget man ska göra i skolan”, säger Informant 2. Informant 4 svarar: ”erotiska filmer... det är inte det vi är här för, eller inte jag i alla fall. Jag vill lära mig göra film”. Informant 1 hävdar att ”vissa lägger ut sådant material för att folk ska bli upprörda” och tycker också att många professionella produktioner är olämpliga eftersom ”det känns kränkande och rasistiskt av nåt slag”. Informant 4 tycker inte om ”våld, alltså överdrivet, och överdrivet sex. Det behövs inte mer uppmuntran till det i samhället, det finns så mycket sånt redan”. Informanten har dock inte själv sett något olämpligt material, men tycker att ”om nån gör en krigsparodi så blir det en annan ton än om man seriöst skjuter folk”. Informant 1 väljer aktivt bort olämpligt material: ”jag hör om en film eller läser beskrivningen att det är misshandel av djur eller så. Då undviker jag dem. Rasism är olämpligt. Försöker hålla mig ifrån såna filmer. Misshandel är olämpligt. Jag är djurvän så allt med djurmisshandel är jobbigt”.

Publiken

Informanterna 1 och 4 gör film även på fritiden. Informant 1 har gjort en videoblogg till en kompis. Informant 2 har också gjort videobloggar till sig själv och andra, men gör även andra filmtyper med olika syften. Ingen av de fyra informanterna skulle lägga ut en film som de tycker är dålig på internet. Informant 2 säger: ”jag skulle skämmas om jag gjort en dålig film”. Informant 1 svarar: ”inte om allt är dåligt, men om den är lite dålig men har en bra handling skulle jag göra det”. Informant 4 svarar ”om jag inte tycker om den själv så ska ingen annan se den. Bättre att göra om den i så fall”.

Informanterna 2 och 3 gör film enbart i skolan. De tänker inte i så stor utsträckning på de som ska se filmerna. Informant 2 svarar: ”vet inte om jag tänker så mycket på dem. Hoppas att de ska tycka att filmen är bra”. Informant 3 säger ”ibland tänker jag på dem”. Svaren på vem de visar filmerna för är nästan identiska. Informant 2 säger: ”för de som vill se” och informant 3 säger: ”de som vill får se”. Informanterna 1 och 4, som gör filmer på fritiden tänker desto mer på publiken. ”Förstår de det här. Förstår de handlingen” tänker Informant 1. En dokumentärfilm som informant 1 jobbar med ”ska ses av andra. Den måste vara förståelig och gripande. [...]Den måste vara tydlig och bra. Hans familj ska ju se den också”. Informant 4 svarar: ”jag tänker hela tiden på dem. Vad ska jag säga och hur kommer de att reagera på det. Kommer de tycka om det som är med. Tänker hela tiden på det”.

Publiken varierar beroende på vilken film det är. I skolan är det de övriga klasskompisarna samt lärare som är den huvudsakliga publiken. Informanterna 2 och 3 säger, som redogjorts tidigare, att de som vill se filmerna får se dem. Informant 1 nämner att en film som gruppen blivit riktigt nöjd med skickats till Dalarnas Filmfestival. Informant 4 säger ”om vi är riktigt nöjda lägger vi ut den på youtube”. Informant 1 har gjort en videoblogg till en kompis som denne lade ut på sin hemsida. Informant 4 har en egen youtubesida där egenproducerade filmer och ofta läggs ut.

Att lägga ut filmer på internet är det också lite olika åsikter om bland informanterna. Informanterna 2 och 3 säger att fördelarna är att få kommentarer på det som lagts ut. Informanterna 1 och 4 menar att det viktigaste är att andra ser det de har gjort. Informant 1 sä-

ger: ”folk öppnar ögonen för en om det är bra och de gillar det. Kanske kan få kontakter som leder till jobb”. Informant 4 säger så här om fördelarna: ”för mig är det att få kompisar och samhörighet”. Både informant 1 och 4 vill väcka känslor och få folk att tänka till. Informant 1 ser fördelar med att lägga ut material på internet eftersom ”det berör folk och får dem att tänka till. Ifrågasätta fördomar”. Informant 4 söker aktivt efter att kommunicera med andra genom internetsidan youtube. ”Det känns viktigt att föra fram mitt budskap. Om jag är arg över nånting vill jag veta om andra blir arga på samma sak. Kul att föra en dialog att få videosvar och ge videosvar”, säger Informant 4.

Det finns också nackdelar som informanterna ser med att lägga ut sitt material på internet. Informant 1 säger: ”att nån kanske snor ens material. Kopierar. Men man skriver ju namn. Men att nån ska ta mitt material eller det jag gjort. Att nån blir arg och tar ut det på den man filmat. Speciellt när det väcker starka känslor”. Informanterna 2 och 4 tror att det kan bli problematiskt eftersom allt material finns kvar för alltid. Informant 2 ger exempel på ”nåt rasistiskt eller naket som ligger kvar som man ångrar när man blir äldre”. Informant 4 säger: ”Det kan bli pinsamt att se gamla filmer om de är dåliga. De finns ju redan där och man kan inte ta bort dem, det kan vara läskigt”. Informant 3 säger ”om nån tycker att det är dåligt och man får såna kommentarer så är det negativt”. Dock har ingen av de fyra informanterna fått negativa kommentarer på material som de lagt ut på internet, men Informant 1 tror att en klasskompis fått det. Positiva kommentarer har de flesta fått. Informanterna 3 och 4 säger att det är kul att få positiva kommentarer från kompisarna, men misstänker att de säger det för att vara snälla. Informant 4 har fått en positiv kommentar från en okänd person: ”jag fick en fin kommentar från en okänd på en film som jag lagt ut. Jag kommer inte ihåg vad det stod, men det var positivt. Det är ju kul när kompisar säger att det är bra, men de kanske säger det för att vara snälla också. Om en främling säger nåt är det roligt”. Informant 1, 3 och 4 säger att det är mest kompisar som kommenterar.

Resultatanalys

Jag inleder min analys med att sammanfatta resultatet som presenterades i föregående rubrik. Detta för att göra det mer överskådligt och för att lyfta ut huvudpunkterna för analysen.

Sammanfattning av resultatet

På båda skolorna har läraren huvudinflytandet över arbetet. Åsikterna går dock isär lite grann när det gäller hur mycket informanterna har att säga till om. En informant på vardera skolan säger att de använt professionella produktioner som förebilder i övningssyfte. Informanternas sammanfattade kriterier för vad som gör en film bra eller dålig är skådespeleri, manus och filmande som måste vara utfört på ett bra sätt. Överdrivet våld och överdrivet sex är olämpligt innehåll i material både när det gäller filmskapande i skolan och material på internet. Informant 1, 3 och 4 har inte sett olämpligt material på internet. Informant 1 för att denne aktivt väljer bort sådant. Informant 3 säger att olämpligt material inte har diskuterats på skolan och kan inte heller ge exempel sådant. Informant 4 kan däremot ge flera exempel på olämpligt material, men säger sig inte själv ha sett något.

Ingen av informanterna skulle lägga ut en dålig film på internet. Informant 1 skulle dock kunna göra det under förutsättning att innehållet i filmen är angeläget. Informant 1 och 4 gör filmer på fritiden, medan Informant 2 och 3 enbart gör film i skolan. Informant 1 och 4

har specifika syften för filmerna, till exempel att göra videobloggar åt andra. Dessa två informanter tänker mycket på hur de ska presentera informationen så att mottagarna av filmerna förstår, de har även en specifik publik, till exempel youtubebesökare. Informant 2 och 3 säger att vem som helst som är intresserad får se filmerna. Informant 2 och 3 säger att fördelen med att lägga ut material på internet är att få veta om andra tycker att det de gjort är bra eller dåligt. Informant 1 och 4 vill kommunicera med andra genom sina filmer. Informant 1 för att eventuellt få jobb, informant 4 för att komma i kontakt med nya kompisar. Både informant 1 och 4 vill beröra andra människor med sina filmer genom att ifrågasätta fördomar eller se om andra blir upprörda över samma saker. Informant 4 säger att denne gör filmer som kommenterar på andras filmer och andra svarar på informantens filmer på samma sätt. Informanten kommunicerar och skapar dialog genom film på det sättet.

Synen på de nackdelar som det finns med att lägga material på internet varierar bland informanterna. Informant 1 tycker att det är problematiskt att andra kan ta materialet, eller att någon blir arg och tar ut det över någon som medverkar i filmen. Informanterna 2 och 4 tycker att det kan bli jobbigt att som vuxen hitta material som de kanske ångrar, medan informant 3 säger att det är negativt att få dåliga kommentarer på materialet. Ingen av informanterna har dock fått negativa kommentarer om material som de lagt ut på internet. Däremot har de fått positiva kommentarer. Informanterna 1, 3 och 4 säger att det är mest kompisar som kommenterar, men informant 4 har fått en positiv kommentar från en okänd. Det var roligare, även om det är kul när kompisar kommenterar också resonerar informanten.

Analys

Informanterna i min undersökning säger att lärarna har ganska stort inflytande över undervisningen. I läroplanen för gymnasieskolan står att eleverna har rätt att aktivt påverka utbildningen. Tillsammans ska lärare och elever planera undervisningen. Lärarna ska stärka och uppmuntra elevernas ansvarstagande förmågor och låta eleverna påverka sin utbildning.¹¹⁸ Danielsson skriver att eleverna i hennes studie växte med uppgiften när de fick ansvar dels för den dyra utrustningen, men även över att driva sina filmprojekt i hamn.¹¹⁹ Att lärarna inte alla gånger hade kunskap om tekniken gjorde att eleverna mer eller mindre tvingades att själva söka den kunskap de behövde.¹²⁰ En lärare kan till och med kväva elevernas kreativitet genom att vara allför drivande.¹²¹ Jag hade behövt ställa frågan annorlunda eller göra en fördjupning i ämnet elevinflytande. Mitt material är lite tunt för att kunna tyda ut något med säkerhet. Det är med försiktighet och utökad tolkningsutrymme jag skulle vilja påstå att två av informanterna har mer att säga till om än vad de andra två anser att de har. Det är nyansskillnader i deras sätt att uttrycka sig som gör att jag ser detta. De två som gör film på fritiden ger intryck av att de tycker sig ha rätt mycket att säga till om. Läraren kommer med ett förslag eller en idé som gruppen sen har inflytande över. De andra två säger att det är läraren som bestämmer och att gruppen får visst inflytande. Det är svårt att säga om det är inflytandet som gör att informant 1 och 4 mer intresserade av att göra film även på fritiden. Tvärtom kan det ju vara så att filmintresset i sig ger dem mer inflytande. Om jag har tolkat det rätt så är det intressant på flera sätt och jag återkommer

---

¹¹⁸ Skolverket, 2011

¹¹⁹ Danielsson, 1998, 91.

¹²⁰ Ibid, 88.

¹²¹ Danielsson, 2002, 156.

till detta i diskussionen. Hur det än ligger till så gör det att det blir en balansgång för lärare att uppmuntra ambitiösa elever att ta ansvar utan att det blir på bekostnad av de som inte är lika drivna. Lärarna måste se till att ämnesplanerna följs och att kunskapsmålen nås, där en stor del består av att fostra eleverna och hjälpa dem att utveckla sina förmågor att klara sig i samhället. Det hör till skolans uppdrag att bidra till att eleverna förstår hur de i sin tur kan påverka samhället.¹²² Gripsrud skriver att medierna bidrar till att skapa en bild av världen, genom att visa oss hur det ser ut eller är på platser vi inte själva befinner oss på. Medierna tar utrymme i våra liv och tvingar oss att ta ställning och bilda oss uppfattningar och åsikter.¹²³ Evenshaug och Hallen säger att medier av olika slag bidrar till identitetskapandet, därför söker unga människor efter innehåll som bidrar till att stärka deras självbilder.¹²⁴ Informanterna i min studie nämner att de använt tv-produktioner som förebild vid något tillfälle när de arbetat. Om det är läraren som bestämt formen som informanterna hävdar, kan det även vara läraren som visat de professionella produktionerna. Min undersökning ger inte svar på om informanterna aktivt söker förebilder i professionella produktioner.

Det finns intressanta skillnader mellan de olika informanternas syn på påverkan av publiken. Informant 1 och 4 gör film även på fritiden medan Informant 2 och 3 enbart gör film i skolan. Ett större urval hade kunnat ge svar på om det är fritidsfilmandet i sig eller större filmintresse över lag som är den särskiljande faktorn. Informant 1 och 4 har en mer medveten inställning till publiken. Informant 2 och 3 lägger ut film på nätet för skojs skull och för att få andras åsikter om själva filmen. De tänker inte så mycket alls på publiken, eller att de ens har en publik. Den som vill får se och informanterna hoppas att de ska gilla filmerna. De mer aktiva filmskaparna använder film som verktyg för att beröra publiken. Publiken är mer utvald också. Ofta finns redan en publik som de tilltalar med sina filmer via till exempel de videobloggar de gör. Det gör att tänker på hur de presenterar information och hur de säger saker så att det ska bli begripligt. Det är viktigt för dem att tänka på hur publiken kommer att reagera på innehållet. Informant 1 säger att denne gör filmer som ska ifrågasätta publikens fördomar. Evenshaug och Hallen hävdar dock att medier stärker attityderna hos publiken snarare än att de förändrar dessa.¹²⁵ Nilsson skriver att samhället skapas av de människor som lever i det. Därför går det att ändra både sig själv, sin egen identitet, sina åsikter. I förlängningen även andra människors åsikter och identitet.¹²⁶ Informant 1 och 4 ser film som ett sätt att kommunicera och föra fram en åsikt eller ett budskap som får publiken att tänka till. De vill ifrågasätta och diskutera. Både Lindstrand och Danielsson hävdar att sådan medvetenhet bidrar till att unga tas på större allvar. De tar plats och kommer därmed också att få plats på en helt annan arena där de inte haft tillträde förut.¹²⁷ Både Informant 1 och 4 vill komma i kontakt med andra människor. Informant 1 för ett framtida arbete, och Informant 4 för att träffa nya människor att diskutera med. De använder film på ett medvetet sätt för att komma i kontakt med andra människor och på det sättet påverka dessa.

Samtliga informanter ser filmskapande som ett sätt att fånga andra människors uppmärksamhet. De vill att andra människor ska fastna för filmerna och inte somna, för att använda en informants ord. Åsikterna kring vad som gör en film bra eller dålig är relativt samstämmiga. Samtliga informanter nämner tekniska aspekter som filmning och klippning som viktiga för en films kvalitet. För samtliga är det även viktigt med estetik i det som skapas.

---

¹²² Skolverket, 2011.

¹²³ Gripsrud, 2002, 17-18.

¹²⁴ Evenshaug & Hallen, 2001, 244-245.

¹²⁵ Ibid, 244-245.

¹²⁶ Nilsson, 1988, 17.

¹²⁷ Lindstrand, 2006, 186-188; Danielsson, 1998, 88.

Bilder och bildutsnitt måste se bra ut. Det ska vara snyggt och riktigt filmat. Informant 1 säger dock att en film med ett ämne som berör inte behöver vara perfekt estetiskt. Då är ämnet så angeläget att det estetiska kan hamna i skymundan. När det gäller skådespeleri i en film måste det vara av god kvalitet. Informant 3 resonerar med sig själv under intervjun och kommer fram till att även om det är viktigt med bra skådespel så kan dåligt skådespel göra att filmen blir rolig. Det här visar att mina fyra informanter förstått multimodaliteten i filmskapande.¹²⁸ De förstår att en film berättar saker på fler än ett sätt och kan beröra och påverka tittarna på flera plan. Ungdomarna i Danielssons studie strävar efter professionell kvalitet i sina produktioner. Det ska se ut som på tv, vilket kan förklaras med att eleverna i studien har just tv, inte film, som förebild.¹²⁹ Danielssons informanter vill nå en så stor och varierande publik som möjligt, vilket tv ger möjlighet till.¹³⁰ Även informanterna i min studie vill sprida sina skapelser, men idag finns ett enklare sätt att nå ut till publiken än att gå omvägen via tv. Informant 3 säger att ”alla” kan se om en film läggs ut på internet, medan Informant 4 lägger ut filmer på internet just för att nå så många som möjligt. Internet är alltså kanalen ut till folket idag, men det finns även nackdelar med att sprida sitt material på internet. Informant 1 säger att det finns en risk att andra tar materialet. Informant 2 och 4 säger att det kan bli problematiskt att material ligger kvar för all evighet och inte går att ta bort. Informanterna kanske ångrar sådant material när de blir äldre resonerar de.

Dunkels har sett att många unga även använder internet som en typ av dagbok där de skriver tankar och funderingar som andra kan läsa och kommentera på.¹³¹ Gripsrud skriver att andras kommentarer om hur de uppfattar personen, tillsammans med dennes fritidsintressen och bakgrund bidrar till att skapa identiteten hos personen.¹³² Informant 4 berättar att denne gör filmer om sådant som irriterar eller väcker ilska hos informanten. Filmerna läggs ut på internet med syftet att diskutera med andra och se om de också blir upprörda över samma sak. Informanten får på så sätt kommentarer som bekräftar dennes åsikter.

Respons på filmerna vill samtliga informanter ha. Jag frågar om för- och nackdelar med att lägga ut material på internet. Tre av informanterna svarar att det antingen är en fördel att få positiva kommentarer, eller nackdel att få negativa kommentarer. Informant 4 tycker att det känns det mer äkta om någon okänd kommenterar. Det verkar alltså vara viktigt att andra kommenterar, och då helst positivt på det som lagts ut. Dunkels studie visar också på den tendensen, men skulle också kunna visa på ytterligare ett steg. På internet finns olika sidor där man kan lägga ut bilder som andra får betygsätta. Dunkels skriver att en bild som många gillar får högt betyg. En bild som visar en lättklädd tjej kan därför snabbt få högt betyg. Att många uppskattar och kommenterar stärker självbilden hos den som lagt ut materialet.¹³³ Det blir en sorts positiv förstärkning, som kan leda till att den lättklädda tjejen lägger ut fler lättklädda bilder. Andra ser att hon får höga betyg och många kommentarer på sina bilder och lägger därför ut lättklädda bilder på sig själva. Detta kan med största sannolikhet även gälla andra teman än bara lättkläddhet. Dessutom kan det gälla i både positiv och negativ riktning. Negativ på så sätt att en ung människa går för långt och råkar illa ut. Dunkels skriver att barn och unga som riskerar att råka illa ut på nätet är de som far illa även i verkliga livet. Det är därför viktigt att kartlägga vilka barn och ungdomar som är i riskzonen.¹³⁴

---

¹²⁸ Öhman-Gullberg, 2008, 38; Selander & Rostvall, 13-14.

¹²⁹ Danielsson, 1998, 56 och 65 och 70.

¹³⁰ Ibid., 62.

¹³¹ Dunkels, 2009, 40.

¹³² Gripsrud, 2002, 18-19.

¹³³ Dunkels, 2009, 48-49.

¹³⁴ Ibid, 80-81.

Informant 1, 2 och 4 tar avstånd från våld, rasism, sexism och kränkande handlingar i filmer både på internet och i skolan. Informant 4 anser att det redan finns så mycket uppmuntran till det i samhället att det inte behövs mer sådant material. Informant 1 säger att denne undviker sådant som denne inte vill se. Men vad betyder det då att Informant 3 inte sett olämpligt material på internet och inte heller har diskuterat ämnet i skolan? Betyder det att informanten inte tycker att något är olämpligt, att denne inte berörs av överdrivet våld eller sex? Kanske är det så att även den här informanten undviker sådant som denne anser är olämpligt redan innan filmen börjat. Det finns kanske inget intresse för att se sådant som är obehagligt. Jag kommer att ta upp detta i diskussionen som följer.

Diskussion

I följande avsnitt kommer resultat- och metoddiskussionen att vävas samman för att klargöra samband och konsekvenser.

Skolan spelar en viktig roll i ungdomars utveckling. Danielssons studier visar att en lärare med fördel kan anta en mer otydlig ledarroll. Eleverna växte när de fick huvudansvaret för att arbetet genomfördes och att den dyra tekniken inte förstördes. En lärare som är alltför drivande kan hämma elevernas kreativitet. Det kan till och med vara så att eleverna drivs av viljan att göra läraren till lags.¹³⁵ Tyvärr saknas djup i min empiri för att kunna se några tydliga tecken hur det ligger till med elevinflytandet i skolan. Det är därför med viss försiktighet jag hävdar att ju större filmintresse och ju mer medveten filmskaparprocess eleverna har, desto större inflytande har de även på filmarbetet i skolan. Utifrån min bristfälliga empiri tolkar jag det som att det skulle kunna vara så att det är dessa elever som är drivande och kommer med förslag. Det är deras förslag som antas av gruppen. De två informanterna i min studie som inte gör film på fritiden är kanske inte så drivande. De nöjer sig med att andra bestämmer och upplever inte att de har så mycket inflytande på grund av det. Jag kan inte säga med bestämdhet. Läraren har en viktig roll i detta. Jag tror absolut att det kan vara en fördel om läraren ställer sig i bakgrunden och släpper fram eleverna. Det får dock inte göra att de mindre drivna eleverna blir lidande och inte får samma möjligheter till påverkan. Läraren kanske ger de drivna eleverna större möjligheter och ansvar eftersom de anses klara av det. Om bara en viss del av eleverna i en grupp får möjlighet att utöva inflytande över utbildningen, så får de övriga ingen träning i det. Nu vill jag inte säga att skolan är unga människors enda möjlighet att träna sig i inflytande och påverkan. Men skolan är en stor del av unga människors värld och det är där de ska få chans att träna och tillåtelse att misslyckas.

Skolan erbjuder många möjligheter för unga människor att möta olika åsikter, inhämta kunskap och prova sina uppfattningar. Flera av forskarna som jag lyft fram i min studie menar att estetisk verksamhet i allmänhet och filmskapande i synnerhet tillåter unga att experimentera. De får undersöka och utmana sina identiteter, olika sociala roller och även sociala gränser. Filmskapande gör det tillåtet att prova olika saker eller ta kontakt med andra människor på ett sätt som de kanske inte skulle våga under andra förutsättningar som inte har med kreativt arbete eller filmskapande att göra.¹³⁶ Lindstrand och Danielsson, som studerat

---

¹³⁵ Danielsson, 1998, 88 och 91; Danielsson, 2002, 156.

¹³⁶ Lindstrand, 2006, 192; Drotner, 1996, 62-63; Öhman-Gullberg, 2008, 87; Danielsson, 1998, 92.

just filmskapande, har sett att det påverkar eleverna att se sig själva på film. En film de medverkar i kan göra att den bild de har av sig själva förändras eller stärks utifrån hur till exempel kompisarna reagerar och kommenterar på filmen. Lindstrand har upptäckt att eleverna är mer vana med att se sig själva på bild än att höra sina egna röster. Både bild och ljud gör att eleverna ser hur de uppfattas av andra. Vissa upplever det som jobbigt, medan andras självförtroende stärks.¹³⁷ Även Dunkels har sett att andra människors åsikter om oss påverkar vår självbild. Andras kommentarer förstärker bilden av vår egen framställning av oss själva.¹³⁸ Att få respons på sina filmer är därför viktigt av flera anledningar. Dels påverkar det filmskaparens syn på sig själv. Flera av forskarna, som jag använt mig av i den här studien, pekar på att andra människor bekräftar vår självbild. Det är viktigt att komma ihåg att det självklart inte bara gäller de positiva bitarna. Det kan även göra att en person, som är utfryst och mobbad och som får elaka och negativa kommentarer från omgivningen, får en negativ bild av sig själv. På samma sätt kan ett, i en vuxen persons ögon, destruktivt agerande födas. En ung tjej som lägger ut lättklädda bilder av sig själv på internet, kan lockas att lägga ut ännu mer avklädda bilder eftersom hon märker att de är populära. En vuxen kan bli förskräckt över hennes beteende. Själv skulle hon hävda att hon bara provar om en roll eller en identitet är godkänd av andra och därmed kan antas av henne. Att få bekräftelse påverkar självbilden. Andras kommentarer bidrar till att vår identitet och hur vi framställer oss själva utvecklas. Kanske inte alltid i positiv riktning.

Respons påverkar även filmskaparens kunskap om hur publiken tar emot filmen. En filmskapare som har en tänkt publik förstår också vikten av att göra val som ökar publikens möjlighet att förstå det som sägs. Dessa olika val, samt reflektion över dem, bidrar till en medvetenhet om hur det går att göra arbetet bättre. Nilsson menar att medveten reflektion höjer kunskapsnivån.¹³⁹ Att lära sig att göra film handlar alltså inte bara om att lära sig det tekniska, hur kameran fungerar eller hur filmen ska klippas. Min studie visar att det också handlar om att lära sig hur människor tar till sig och förstår saker. För att lära sig det måste publiken involveras. Ju mer filmskaparen tänker på mottagaren, desto mer medveten blir denne också om hur viktigt det är att göra val som påverkar filmen i rätt riktning. Hur något ska presenteras för att förstås och bli tydligt är viktigt. Likaså att det sägs på ett sätt så att ingen tolkar det fel och tar illa upp. Detta styrks av Buckingham och Harvey. Att för det första vara medveten om att någon ska se filmen ökar elevernas reflektiva förmåga. De gör mer medvetna val och tänker på konsekvenser som kan komma av de olika valen. Publiken kan uppfatta saken på ett helt annat sätt, eller till och med se helt andra saker än vad de filmskapande eleverna haft för avsikt. En publik som ger sina åsikter på det skapade kan på det sättet hjälpa eleverna att bli bättre kommunikatörer.¹⁴⁰

Min studie visar att ungdomar är medvetna om att det är möjligt att föra en aktiv och medveten kommunikation med andra genom filmer. Det blir viktigt att höra om andra människor runt om i världen tycker likadant. Filmerna bildar diskussionsunderlag. Kommunikationen med andra sker genom kommentarer gestaltade i form av film. Filmerna blir på det sättet en sorts kommunicerande dagbok. Att skriva dagbok över internet blir allt vanligare menar Dunkels.¹⁴¹ Ungdomarna för fram sina tankar och känslor och kompisar kan kommentera. Här ser jag ett problem som har en liknande problematik i skolan, nämligen att informationen finns kvar och kan användas av andra. En film som görs i skolan finns också kvar och kan användas av andra. Om filmen dessutom läggs ut på nätet riskerar sprid-

---

¹³⁷ Danielsson, 1998, 74 och 82-83; Lindstrand, 2006, 212.

¹³⁸ Dunkels, 2009, 48-49.

¹³⁹ Lindstrand, 2006, 222; Nilsson, 1988, 16-17.

¹⁴⁰ Buckingham & Harvey, 2001, 174 och 180-181.

¹⁴¹ Dunkels, 2009, 40.

ningen att bli ännu större. De estetiska processerna inbjuder till och tillåter att en person får prova sin identitet, sina olika roller, mode och ståndpunkter. Genom att prova och ifrågasätta dessa kan de även ändras. Personen inser att den där rollen inte passar, eller den där åsikten stämmer inte med dennes övertygelse. Om det då finns dokumenterat och dessutom spridet på felaktiga grunder, kan det följa personen för lång tid framåt. Självklart är detta en nackdel man måste vara medveten om, men inte låta sig avskräckas alltför mycket av.

Möjligheten att sprida sina tankar på internet ger samtidigt tillgång till att bearbeta sina tankar och känslor med hjälp av andra. Det skapas så att säga ett terapeutiskt samtal, vilket styrks av Buckingham och Harvey, men även Öhman-Gullberg. De visar att filmskapande kan ha en terapeutisk effekt när ämnen som unga människor grubblar över förs fram eller bearbetas genom en film.¹⁴² Just den terapeutiska effekten kan skapa problem för lärare i skolan. En elev kanske har ett behov av att bearbeta något som i en film gestaltas på ett, i lärarens ögon, olämpligt sätt. Om läraren inte känner till elevens anledningar till varför filmen gjorts kan klumpiga frågor och påståenden kränka eleven.¹⁴³ Det som läraren ser som olämpligt innehåll behöver inte heller alls vara det. Kanske är det bara elevens reaktion på ett samhällsfenomen eller en modetrend.¹⁴⁴ Danielsson skriver att en film riskerar att censureras bara för att läraren anser att den innehåller olämpligt material.¹⁴⁵ Men vad är då olämpligt material för något?

Det finns en hel del olämpliga ämnen att göra film om visar min studie. Sex är ett exempel på olämpliga teman för filmskapande i skolan. Likaså våld, rasism och kränkningar. En av informanterna hävdar att det inte behövs mer uppmuntran till sex och rasism i samhället eftersom det redan finns så mycket sådant. Detta blir en paradox eftersom det är just den här informanten som gör filmer i syfte att diskutera med andra människor om sådant som är upprörande. Men den klart uttalade åsikten visar också att det finns en medvetenhet om filmens möjlighet att påverka människor. Just därför tänker jag att filmer, som ifrågasätter rasism samt överdrivet sexuella och våldsamma handlingar, borde vara ämnen som informanten skulle ta sig an. Kanske är det så att informanterna har tagit över vuxenvärldens syn på vad som är lämpliga filmteman i skolan. Styr skolan eleverna till vissa åsikter eftersom diskussionen om svåra ämnen är obalanserad? Jag undrar om det kan vara så att det bara är den ena sidan, den olämpliga sidan som informanterna tänker på. De vill inte göra filmer som förskönar baksidan av det olämpliga. Sex i sig är inte det problematiska. Det är när det är överdrivet och kränkande som det blir olämpligt. Informanterna vet ju trots allt att film ökar möjligheten att påverka andra. Det intressanta anser jag är att en av informanterna väljer bort sådant som är olämpligt. Både att se och göra film om. En annan kan ge många förslag på olämpligt material, men har inte sett något själv. En har inte sett olämpligt material på internet och kan heller inte ge exempel på sådant som är olämpligt att göra filmer om. Dessutom säger denne att olämpliga ämnen inte har diskuterats i skolan. Det skulle kunna vara så att de här ungdomarna inte är i riskzonen, som Dunkels pratar om.¹⁴⁶ Ungdomarna i min studie har kanske ett socialt skyddsnet runt sig som bekräftar dem och hjälper dem att bearbeta tankar och känslor på ett konstruktivt och stärkande sätt. Dunkels hävdar att de barn som riskerar att fara illa på nätet är de som far illa i verkliga livet också.¹⁴⁷ Ungdomarna i min studie förstår vad som är olämpligt att visa på internet. Tack vare

---

¹⁴² Buckingham & Harvey, 2001, 180; Öhman-Gullberg, 2008, 106 och 108.

¹⁴³ Colnerud, 1995, 81.

¹⁴⁴ Dunkels, 2009, 46-47.

¹⁴⁵ Danielsson, 2002, 152.

¹⁴⁶ Dunkels, 2009, 80-81.

¹⁴⁷ Ibid., 80-81.

att de inte har något behov av att få bekräftelse utifrån behöver de heller inte riskera sin integritet och säkerhet med att lägga ut olämpligt material om sig själva på nätet. Att vissa ungdomar ändå lägger ut olämpligt material trots att de inte är i riskzonen tror jag har att göra med ungas nyfikenhet att ifrågasätta vuxenvärldens normer. Det finns en spänning i att testa om det där som vuxna varnar för är så farligt. Så har det alltid varit och kommer förmodligen alltid att vara.

Även om ungdomar ändå kommer att testa gränser så visar min studie att det är viktigt att föra en diskussion kring de här sakerna i skolan. Jag tror att Franck skulle hålla med mig om att andra ämnen än sexualitet kan och bör diskuteras och att film är en bra ingång till dessa, även om Franck skriver om just sexualitet. Franck hävdar att diskussionen behövs också för att få fram flera sidor av ämnena, att skapa balans mellan för- och nackdelar.¹⁴⁸ Colnerud och Dunkels skriver också om vikten av att föra moraliska samtal med eleverna för att öka förståelsen för hur olika människor uppfattar saker. Colnerud påpekar vikten av att hitta en balans i samtalet. Om allför mycket av den ena sidan kommer fram kan det avskräcka elever som är av en annan åsikt, eftersom de upplever att de inte får komma till tals. Det kan helt motverka syftet med de moraliska samtalen.¹⁴⁹ Som jag tidigare skrivit säger en av informanterna i min studie att de inte pratat så mycket om olämpliga filmteman i skolan. Den här informanten kunde heller inte ge exempel på något denne ansåg olämpligt. Dunkels hävdar att det absolut viktigaste är att vuxna för en diskussion med ungdomarna. Dunkels är främst inne på att undvika att unga råkar illa ut på nätet. Hon menar att även om vuxna saknar specifika kunskaper om internetkulturer så har de god kompetens och livserfarenhet som räcker långt och som är gångbara även när det gäller internetvanor. Vuxna måste hjälpa unga att bygga upp en värdegrund som de kan luta sig emot genom hela livet. Inte bara ute på nätet.¹⁵⁰ Franck anser att lärarna i skolorna har en viktig uppgift när det gäller att diskutera sådana frågor med unga människor. Lärarna är de som möter unga ofta och kan därför hålla samtalet vid liv i skolan.¹⁵¹

Jag har tidigare varit inne på problemet med att material sprids på nätet och ligger kvar för evigt. Trots att det går att nå människor över hela världen med hjälp av internet, verkar inte synligheten ha ökat. Mina informanter vill ha kommentarer på sina filmer, men det är mest deras kompisar som kommenterar. Det kanske är så att det bara är kompisar som ser filmerna också. Dunkels skriver att för att en film ska spridas måste folk tycka att den är intressant.¹⁵² I den enorma mängd information som finns på internet måste filmen sticka ut på ett eller annat sätt. Att en film läggs ut på nätet och får en miljon träffar är inte troligt. Inte för en vanlig gymnasieelev i alla fall. Dessutom tror Dunkels att i framtiden kommer varje person, som lägger ut material på internet, att ha endast 15 personer som verkligen intresserar sig för det som skapats.¹⁵³ En ganska dyster siffra om man tänker sig nå hela världen. En av mina informanter kanske kan vara ett tecken på att Dunkels har fel. Informanten gör filmer och lägger ut dem på internet för att skaffa nya bekanskap runt om i världen. Hur många denne kommunicerar med genom Youtube vet jag dock inte, men det finns potential och vilja att nå fler än 15. Man får inte heller glömma att alla människor inte har tillgång till internet. När en gymnasieelev säger att ”alla” kan se det som ligger på internet betyder det kanske inte alla människor som finns i hela världen. ”Alla” kanske är de

---

¹⁴⁸ Franck, 2003, 131-135.

¹⁴⁹ Colnerud (red.), 2004, 19.

¹⁵⁰ Dunkels, 2009, 64-79.

¹⁵¹ Franck, 2003, 142.

¹⁵² Dunkels, 2009, 72.

¹⁵³ Ibid., 89.

människor av betydelse som finns i en persons närhet. Det räcker kanske med att de får se filmerna. Om andra också ser dem är det bara en bonus.

Det finns några saker som jag inte kunnat, eller ansett relevant att undersöka. En sådan sak är inställningen till tekniken. Eftersom mina informanter sökt sig till en gymnasieutbildning där de kommer att hantera teknisk utrustning förutsätter jag att de har någon sorts intresse för detta. Danielssons studie, som är gjord bland elever som inte specifikt sökt en medieutbildning, visar att de eleverna inte är rädda för att använda sig av tekniken.¹⁵⁴ Som jag nämnde i inledningen är filmteknik både lättillgänglig och relativt billig, vilket skulle kunna vara en förklaring till elevernas orädda inställning. De är helt enkelt vana användare av teknik. Även om detta inte är undersökt eller styrkt på något sätt av min studie tycker jag att det är intressant och viktigt att tänka på. Jag anser att film är ett utmärkt sätt att föra fram åsikter och skapa debatt, vilket även min studie och litteraturen jag lyft fram visar. Men film är självklart inte förbehållet en medieutbildning på gymnasiet. Lärare på alla stadier och i alla ämnen kan använda film i undervisningen. Mitt arbete som helhet visar att unga människor både vill och kan göra filmer som kommunicerar. Unga människor har olika professionella medieproduktioner som en sorts måttstock när det gäller kvalitet. Bilderna ska se bra ut, bildvinklarna ska variera, ljudet ska synka och det ska vara snyggt filmat. De har sett professionella produktioner och vill försöka att återskapa samma utseende i sina egna produktioner, vilket även Danielsson upptäckt.¹⁵⁵ Drotner hävdar att de unga inte strävar efter att efterapa, utan snarare lära sig hur medierna kommunicerar.¹⁵⁶ Vem som har mest rätt kommer jag inte att diskutera. Däremot skulle jag vilja säga att alla språk handlar om att härma och öva. Filmskapande är som jag tidigare nämnt en multimodal process. Flera olika språk möts i ett och samma medium. Att det är viktigt att filmerna är estetiskt tilltalande är därför inte så konstigt. Filmerna måste kunna konkurrera, eller kanske rättare sagt mäta sig, med mer professionella produktioner. Dels för att bli tagna på allvar, men också för att släppa in ungdomarna i den värld som de tidigare inte haft tillgång till. De vill föra fram sina synpunkter och åsikter och visa upp en sida som kanske inte setts tidigare vilket Danielsson och Lindstrand också ser i sina studier.¹⁵⁷ Det är viktigt att få andra människor att tänka efter och ifrågasätta sina fördomar. Men även att se om andra blir arga på samma saker. Min studie visar att filmskapande unga anser att det viktigaste för egenproducerade filmer är att de fungerar som kommunikationsmedel. Filmerna ska öppna upp en dialog med andra människor.

---

¹⁵⁴ Danielsson, 1998, 69.

¹⁵⁵ Ibid., 65, 70.

¹⁵⁶ Drotner, 1996, 18.

¹⁵⁷ Danielsson, 1998, 88; Lindstrand, 2006, 186-188.

Förslag på vidare forskning

Som tidigare nämnts saknas tillräcklig information i empirin för att kunna dra slutsatser om elevinflytandet. Det går att ana att elever med goda kunskaper om och stort intresse för filmskapande har större inflytande över undervisningen än elever med mindre kunskaper och intresse. Det skulle vara intressant att se om det kan stämma.

Det finns en viss motsägelse i informanternas utsagor. De vill påverka andra människor och se om de blir upprörda över samma saker samt ifrågasätta deras fördomar. Samtidigt anser de att det finns ämnen som är olämpliga att göra film om. Vad kan det bero på? Kan det vara så att lärare i skolan för över åsikter till eleverna? Åsikter som inte ifrågasätts. Det skulle vara spännande att undersöka hur diskussionen om svåra frågor går till i skolan och vilka åsikter som får komma till tals och vilka som inte får det.

Det skulle även vara intressant att undersöka hur många visningar filmer på internet verkligen har och vilka kriterier som finns för filmer som är så populära att de sprids. I mina informanternas svar anas en förhoppning att massor av människor ska se deras filmer. Samtidigt verkar det finnas en skräck i att material sprids ohejdat. Genom att undersöka olika filmtyper och antalet visningar skulle man se vilka kvaliteter en film behöver ha för att spridas.

Slutsatser

Av resultatet i min studie och litteraturen i den tidigare forskningen kan jag dra flera slutsatser. Det är tydligt att ju mer en filmskapare har ett budskap att föra fram och ju mer denne tänker på mottagaren av filmen, desto mer reflekterar filmskaparen över vad och hur något ska sägas för att nå fram till mottagaren. En mer aktiv filmskapare är också mer medveten om publiken över lag och söker ofta en speciell målgrupp. Om filmskaparen dessutom får respons på att budskapet gått fram, eller att det inte gjorts det, kan kunskapen om kommunikation öka. Det kan även vara så att ju mer en filmskapande elev reflekterar över sitt filmskapande, desto mer inflytande kan denne få över undervisningen i skolan.

Unga människor idag är medvetna om att material som läggs ut på internet alltid kommer att vara kvar där. De har också tänkt tanken på att de kanske kommer ångra det när de blir äldre och att det då kommer att vara försent att ta bort materialet. Samtidigt undviker de att titta på material som de själva anser är olämpligt. Men vad är egentligen olämpligt? Sex, våld och mord är olämpligt tycker ungdomarna. Men de förstår att film är ett kommunikationsmedel och använder det för att väcka tankar och ifrågasätta fördomar hos andra människor. Egentligen finns det inte några olämpliga ämnen. Även om man tycker att våld är fel så går det ju att göra en våldsfilm med avsikt att visa att våld är fel. Det är överdrivna och romantiserande skildringar av olämpligt agerande som ifrågasätts. Alltså den vinkel man väljer att presentera något ur. Därför är det viktigt att filmskaparen utvecklar en förståelse för hur man på bästa sätt presenterar innehållet. Där kan publikens åsikter spela en stor roll för filmskaparens fortsatta utveckling till att bli en ännu bättre filmskapare.

Publikens åsikter bidrar också till att bekräfta filmskaparen personligen på det sätt att filmskaparen förstår att andra också har liknande tankar och funderingar. Kommentarer på det skapade kan därför bidra till att stärka filmskaparens åsikter och självbild. Det är viktigt att få kommentarer för att se att det man gör är bra. Kommentarererna kan driva filmskaparen till att göra ännu bättre filmer. Just viljan att få kommentarer kan vara en bidragande orsak till att mindre lämpligt material hamnar på internet. Det finns en stor mängd information som slås om uppmärksamheten på internet. En uppmärksamhet som kanske bara 15 personer kan ge. En bild eller en film måste därför ha något speciellt för att spridas vidare. Det är viktigt att komma ihåg. Möjligheten att sprida sitt material är kanske inte så stor som man hoppas. Om materialet däremot är spännande kan det spridas hur långt som helst. En smygtagen film på en elev som duschar kan bli väldigt intressant och hinna många varv runt jorden.

Skolan har en viktig roll i ungdomars fostran och utveckling. Samtal om vad som är lämpligt och olämpligt behöver föras i skolan för att stärka ungdomarnas värdegrund. Vissa unga saknar socialt skyddsnät och skolan får därför en ännu större roll när det gäller fostran. Unga idag är medvetna om olika risker med att sprida material på internet. Att vissa gör det ändå och riskerar att råka illa ut beror på olika faktorer. Nyfikenhet att ifrågasätta vuxenvärlden eller avsaknad av positiv bekräftelse kan driva en ung människa till att sprida olämpligt material. Samtidigt får rädslan för riskerna inte ta över de fördelar som finns. Lärare kan inte oreflekterat föra över sin egen syn på eleverna. Det som en lärare eller annan vuxen anser är olämpligt kanske har sitt ursprung i samhället. Det är därför viktigt att fråga elever om deras inställning och anledningar till beteenden och ageranden. Unga vet mycket, det gäller bara att vara öppna för deras åsikter. Som vuxen måste man även finnas där om det gått snett. De unga måste kunna lita på att det alltid finns någon vuxen som kan stötta och inte skuldbelägga.

Syftet med min undersökning var att belysa olika aspekter på socialisering och etik som är viktiga att ha i åtanke när unga i skolan gör film. Detta för att undvika att de blir utsatta för kränkningar och olämplig påverkan, men också för att lyfta fram fördelar som finns med att göra film i skolan. Jag tycker att undersökningen svarar mot sitt syfte. Det är viktigt att tänka på att unga människor söker och behöver få bekräftelse. Bekräftelsen får de av andra genom de saker de gör. De har ett behov av att uttrycka sig, ventilera sina åsikter och bearbeta sina känslor. Film är bara ett i mängden av alla uttryckssätt som möjliggör detta. Genom att medvetet reflektera och resonera kring filmerna ökar kunskapen om hur man nyttjar film som kommunikation på bästa sätt. Det som en vuxen ser som olämpligt i ett uttryck behöver inte vara det sett utifrån ungdomens perspektiv. Därför är det viktigt att vuxna som möter dessa ungdomar tar plats i deras liv. Hör efter med dem hur de tänker och resonerar och hjälper dem att utvecklas till människor som inte bara klarar av att leva i samhället, utan som dessutom kan påverka och förändra samhället.

För att sammanfatta det hela så bidrar filmarbete till en ökad medvetenhet om kommunikation mellan människor. Ju mer film som en person gör desto mer tänker denne på publiken och på innehållet. Unga människor har kunskap om faror och tillgångar i det sociala samhället och i moderna kulturyttringar som till exempel internet innebär. Vuxna kan trots det inte låta bli att blanda sig i och diskutera med unga människor. Det är en fara när vuxna drar sig undan för att de inte tycker att de har tillräcklig kunskap. En öppen inställning till de ungas åsikter räcker gott för att stärka deras värdegrund.

Litteraturlista

Tryckta källor

Alvesson, M. & Sköldberg, K. *Reflexive methodology. New vistas for qualitative research*. London: SAGE, 2000.

Alvesson, M. & Sköldberg, K. *Tolkning och reflektion*. Lund: Studentlitteratur, 2008.

Bryman, A. *Sambällsvetenskapliga metoder 2 [rev] uppl.* Malmö: Liber, 2011.

Buckingham, D. & Harvey, I. "Imagining the audience: language, creativity and communication in youth media production". I *Journal of Educational Media*. Vol. 26, No 3 (2001): 173-184.

Colnerud (red.), G. *Skolans moraliska och demokratiska praktik: värdepedagogiska texter I*. Linköping: Linköpings univ. Institutionen för beteendevetenskap, 2004.

Colnerud, G. *Etik och praktik i läraryrket: en empirisk studie av lärarens yrkesetiska konflikter i grundskolan*. Doktorsavhandling vid Linköpings universitet Stockholm: HLS Förlag, 1995.

Danielsson, H. *Att lära med media: om det språkliga skapandets villkor i skolan med fokus på video*. Doktorsavhandling, Stockholms Universitet. Stockholm: Stockholms Universitet, 2002.

Danielsson, H. *Video som språk & kommunikation*. Licentiatuppsats, Stockholms Universitet. Stockholm: Pedagogiska institutionen Stockholms Universitet, 1998.

Drotner, K. *At skabe sig - selv: ungdom, æstetik, pædagogik*. København: Gyldendal, 1996.

Dunkels, E. *Bridging the Distance - Children's Strategies on the Internet*. Doktorsavhandling, Umeå Universitet. Umeå: Print & Media Umeå Universitet, 2007.

Dunkels, E. *Vad gör unga på nätet?* Malmö: Gleerups Utbildning AB, 2009.

Ejvegård, R. *Vetenskaplig metod* Lund: Studentlitteratur, 2009.

Evenshaug, O. & Hallen, D. *Barn- och ungdomspsykologi, 2. uppl.* Lund: Studentlitteratur, 2001.

Forsberg, E. "Elevens inflytande över skolarbetet". I *Utbildning och demokrati*, 72-96 Vol 4: nr 1, 1995.

Franck, O. *Domens eller hjärtats etik? Moral och människosyn i skolans värld*. Lund: Studentlitteratur, 2003.

Gillham, B. *Forskningsintervjun. Tekniker och genomförande*. Lund: Studentlitteratur, 2008.

Gripsrud, J. *Mediekultur och mediasamhälle*. Göteborg: Daidalos AB, 2002.

Gustafsson, B.; Hermerén, G. & Petterson, B. *God forskningssed*. Stockholm: Vetenskapsrådet, 2011.

Kvale, S. *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur, 1997.

Lindholm, S. *Vägen till vetenskapsfilosofin*. Lund: Academia Adacta AB, 1999.

Lindstrand, F. *Att göra skillnad: representation, identitet och lärande i ungdomars arbete och berättande med film*. Doktorsavhandling, Lärarhögskolan Stockholm. Stockholm: Stockholms universitet, 2006.

Nilsson, B. *Människans ansikten*. Lund: Studentlitteratur, 1988.

Nyboe, L. & Drotner, K. "Identity, aesthetics, and digital narration". I *Digital storytelling, mediatized stories. Self-representations in new media*. Lundby, K. (red.), 161-176 New York: P. Lang, 2008.

Patel, R. & Davidson, B. *Forskningsmetodikens grunder: att planera, genomföra och rapportera en undersökning 4. [uppdaterade] uppl.* Lund: Studentlitteratur, 2011.

Selander, S. & Rostvall, A.-L. "Design och meningsskapande - en inledning". I *Design för lärande* Rostvall, A-L & Selander, 13-27. Stockholm: Norstedts Akademiska Förlag, 2008.

Skolverket. *SKOLFS 2011:144*. Läroplan för gymnasieskolan, 2011.

Öhman-Gullberg, L. *Laddade bilder. Representation och meningsskapande i unga tjejers filmberättande*. Doktorsavhandling i didaktik, Stockholms Universitet. Stockholm : Stockholms Universitet, 2008.

Elektroniska källor

CODEX - regler och riktlinjer för forskning. Forskningsetisk prövning. 2011-08-22.
<http://www.codex.uu.se/manniska5.shtml> (Hämtad 2011-12-19)

Curman, S. & Flores, J. "SL anmäler klottrande konstelev". DN. 2009-02-18.
<http://www.dn.se/kultur-noje/konst-form/sl-anmaler-klottrande-konstelev> (Hämtad 2011-12-19)

DN. "Bakgrund till åtalet mot Anna Odell". DN. 2009-08-24. <http://www.dn.se/kultur-noje/konst-form/bakgrund-till-atalet-mot-anna-odell> (Hämtad 2011-12-19)

Frey, A. "NUG alias Magnus Gustafsson". DN. 2009-06-24. <http://www.dn.se/kultur-noje/konst-form/nug-alias-magnus-gustafsson> (Hämtad 2011-12-19)

Madestrand, B. "Anna Odell unknown woman". DN. 2009-12-05. <http://www.dn.se/kultur-noje/konstrecensioner/anna-odell-unknown-woman-2009-349701> (Hämtad 2011-12-19)

Svantesson, E. "Nya riktlinjer stoppar sådant här". DN. 2009-02-15. <http://www.dn.se/kultur-noje/nya-riktlinjer-stoppar-sadant-har-den> (Hämtad 2011-12-19)

Thorén, C. "Konstfacks rektor bjuds in". DN. 2009-02-19. <http://www.dn.se/kultur-noje/konst-form/konstfacks-rektor-bjuds-in> (Hämtad 2011-12-19)

Öjemar, F. & Bergbom, K. "Odell dämnd till dagsböter". DN. 2009-08-31.
<http://www.dn.se/sthlm/odell-domd-till-dagsboter> (Hämtad 2011-12-19)

Bilagor

Bilaga 1

Informationsbrev: *Information om undersökning av filmskapande bland unga*

Bilaga 2

Frågeformulär undersökning elevfilmer

HÖGSKOLAN
DALARNA

Bilaga 1

Information om undersökning av filmskapande bland unga.

Du tillfrågas härmed om deltagande i denna undersökning.

Jag heter Jenny Karlsson och läser sista terminen på bildlärarprogrammet vid Högskolan Dalarna. Nu arbetar jag med mitt examensarbete som handlar om ungas filmskapande. Film är ett utmärkt medium för att snabbt och enkelt roa människor, öka kunskap och sprida information. Idag är dessutom tekniken för att producera och distribuera filmer lättåtkomlig. Internet är en av källorna till informationsspridning och det finns både för- och nackdelar med att lägga ut filmerna på internet. Syftet med mitt arbete är att synliggöra olika aspekter att ta hänsyn till när det gäller ungas filmer.

I denna undersökning vill jag göra intervjuer med ungdomar som arbetar med filmproduktion i gymnasieskolan. Därför skickar jag detta tillfrågande om deltagande till Dig. Ditt deltagande i undersökningen är helt frivilligt. Du kan när som helst avbryta Ditt deltagande utan närmare motivering. Under intervjun kommer jag att föra anteckningar över vårt samtal.

Jag kan lova Dig konfidentialitet eftersom det enbart är jag som har tillgång till det material som kommer att dokumenteras under vårt samtal. Resultatet av undersökningen kommer att presenteras i form av en uppsats vid Högskolan Dalarna. Efter att resultatet har sammanställts i denna uppsats kommer jag att förstöra det dokumenterade materialet från våra intervjuer. När uppsatsen är färdig finns det möjlighet för Dig att ta del av den.

Vänliga hälsningar
Jenny Karlsson

Ytterligare upplysningar lämnas av nedanstående ansvariga:

xxxxx 2011-11-21

Student: Jenny Karlsson

Nummer: xxxxx

E-post: xxxxx

Handledare: Susanne Rosén

Nummer: xxxxx

E-post: xxxxx

Elevens namn

Underskrift för godkännande av deltagande (målsmans underskrift krävs för omyndig elev)

Bilaga 2

Frågeunderlag undersökning elevfilmer

Vilka typer av filmer gör ni i skolan?
Hur bestäms temat för filmerna ni gör i skolan?
Vilken roll tar du helst?
Vad tycker du inte om att göra?
Vem får se filmerna?

Vad är viktigt för att du ska tycka att din film är bra? Varför?
När tycker du att en film är mindre lyckad?
Finns det något som du tycker är olämpligt att göra/visa när det gäller elevfilmer?

Vilken teknik/program har du tillgång till hemma?
Gör du filmer på fritiden?
Vad är syftet med de filmerna?
Vad handlar de om?

Är det viktigt för dig att få visa upp dina filmer? Varför? För vem?
Vilka fördelar finns med att lägga ut material på internet?
Vilka nackdelar finns med att lägga ut filmer på internet?
Har du lagt ut filmer på nätet? Vilka kommentarer har du fått på dessa?
Har du eller någon du känner fått negativa kommentarer på sådant som lagts ut på internet?

I vilken utsträckning tänker du på de som kommer att se filmen?

Har du sett filmer på nätet (exempelvis på Youtube, Facebook, Myspace) som du tycker är olämpliga?
Vad var det som var olämpligt med dem?

Skulle du lägga ut en film som du tycker är dålig? Varför?